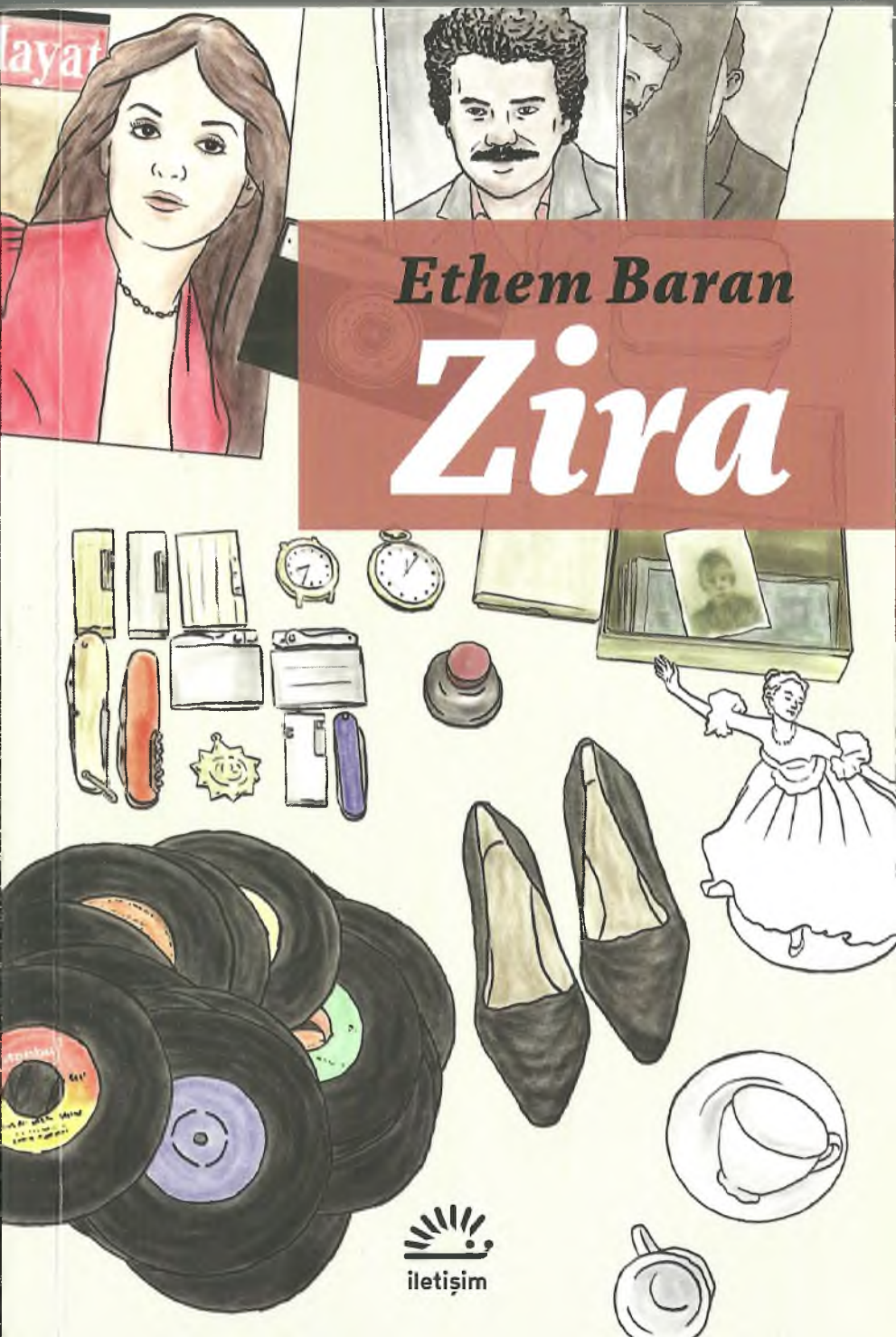

Ethem Baran
Zira
iletişim

ETHEM BARAN 1962'de Yozgat'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Yozgat'ta tamamladı. 1983'te Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü'nden mezun oldu. Çeşitli dergilerde öykü, deneme ve eleştiri yazıları yayımlandı. İlk öykü kitabı *Sonrası Ayrılık* 1991'de çıktı. Onu 1994'te yayımlanan *Kurutulmuş Gül Mevsimi* izledi. *Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı* (2005 Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Unuttuğum Bütün Akşamlar* (2005), *Bozkırın Uzak Bahçeleri* (2006), *Evlerimiz Poyraza Bakar* (2009), *Bulut Bulut Üstüne* (2011) adlı öykü kitapları ile *Yarım* (2008) ve *Emanet Gölgeler Defteri* (2013) adlı romanları vardır.

İletişim Yayınları 2148 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 347
ISBN-13: 978-975-05-1758-7
© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2015, İstanbul

EDİTÖR Levent Cantek
KAPAK ve KAPAK İLLÜSTRASYONU Deniz Karagül
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Onat Özlü
BASKI ve CİLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ETHEM BARAN

Zira

İÇINDEKİLER

Bir At Bindim Başı Yok 7
Düşleri Fettan Güzel 13
Kıymet 21
Ortada Hiçbir Neden Yokken 45
Öteki İlgililer 51
Güzel Şeyler İşte 59
Ulus Postanesi 63
Eve Gidecektim 71
Arabaşı 73
Bir Ansiklopedi Maddesi Olarak Bizim Köy 79
Kralın Köyü 89
Padişah Görmüş Köy 95

Bir At Bindim Başı Yok

Bir Kızılderili olsa insan! Hemen hazır, koşan bir at üzerinde, boşlukta eğilmiş, sarsılan yer üzerinde kısa sürelerle sarsılıp dursa, üzengilerden çekse ayağını, yani üzengi diye bir şeyin varlığını unutsa ve önünde uzayıp giden araziye dümdüz biçilmiş bir kır gözüyle baksa, derken atın bir boynu ve başı olduğunu unutsa!

Kafka'nın bu öyküsünü bilirsiniz. "Kızılderili Olma İsteği" der ona Kafka. Bunu bildiğinize göre, bu satırların yazarının kaleme aldığı "Ata Binmiş Ali Ağa'yı Tahmis" öyküsünü ve oradaki Ali Ağa ile atını da bilirsiniz. Hani şu, Ali Ağa üstüne bindiğinde, bir ayağı, köyün içinde, damları döven kavak gölgelerinin kıpırtısıyla, kerpiç duvarların tozlu uykusunda şimdiden çok uzaklara gitmişçesine silikleşen ihtiyarların donuk bakışlarında ve değnekten atlarıyla hâlâ küçücük köyü keşfedemeyen çocukların pervasız çığlıklarındayken; bir ayağı, köyün etrafını dört dolanan tarlaların savruk yalnızlığına uzanan atı... Hah, işte o at! Hani, o gün, bu satırların yazarı, Ali Ağa'ya, "Neyse ağam, sen bin atma, es-

kiden olduğu gibi dimdik otur şöyle, bak, koyaklardan kopup gelen kuş sesleri köyün üzerinde bir kırpıntı bulutu gibi dolaşmış da, cıvıltılı birer ağaca dönüşmüş sonradan; vıcırdık vıcırdık dillenmiş bütün ağaçlar; dün yağan yağmur dere kıyısını milek içinde bırakmış, ne kadar çer çöp varsa getirip yığmış, ama gökyüzü tertemiz, yıkanmış bir mavilik nasıl da uzaklara çağırıyor insanı; e, hadi sen de bir türkü söyle bu keyfin üstüne: Uzun kavak ne gidersin engine..." diyerek onu ata bindirmişti de, tam da Fatma'nın evinin önünden geçiyorken atın tökezlemesiyle...

Biliyorsunuz işte...

Ali Ağa'nın hikâyesi orada bitmiş miydi? Onu bir de ata sormalı. Bak işte orada, ahırda. Her sabah olduğu gibi yıldır yıldır yanıyor. Yanındaki kim? Ali Ağa ını yoksa? Atın yelesinde dolanan onun kuru parmakları mı? Bu kıvılcım da neyin nesi? Ali Ağa'nm öbür eli de alnında atın. Yemini veriyorken, ona son kez binip köyü geride bırakmak, tarlaların, tepelerin, koyakların boşluğunda, dere boylarının loşluğunda kaybolmak geçiyor olmalıydı aklından. Gururlu bir dikilişle atın çevresinde dolaştı Ali Ağa'nın gölgesi. Sonra gelip atın boynuna düştü o gölge, gelip sağrısına düştü, gelip yelesine, sırtına, eyere. Eyer var mıydı? At da, onun aklından geçenleri okumuş ya da Ali Ağa'nın aklından geçenler kendi aklından geçmiş gibi kıpırdandı. Ali Ağa'nın binebileceği kadar bir süre bekledikten sonra ahırın kapısından avlunun ışığına çıktı. Dizginler dalgalandı.

Bir gölgeden daha hafifti şimdi Ali Ağa.

Görenler:

"Şu Ali Ağa'nın atı değil mi?" dediler.

"Üstündeki de Ali Ağa mıydı?"

"Üstünde kimse yok ki!"

"Yok da üstündeki ne, hayal mi?"

"Kim bilir!"

Köydeki herkes bir Ali Ağa'ydı aslında. Çünkü bir dünya ne kadar küçükse, orada yaşayanların birbirine benzeme ihtimali o kadar büyüktü. Orada herkes, başka dünyalarda yankılanan sesleri değil, kendi çevrelerindeki çıtırtıları dinlemeye başlıyordu bir süre sonra.

Ali Ağa gitmişti ama hikâyesi burada kalmıştı. Onu alıp buralardan götürmek de ata düşmüştü işte.

O Ali Ağa ki...

Onun, bir bakışıyla köyü yeni baştan çizdiği söylenirdi; dereboyu kavaklarına yemyeşil bir hışırtı eklediği, rüzgârların üzerinde ekinler bitirdiği, köyün evlerinin tarlalara bakışını, kuşların yere düşen gölgelerini alıp kaçışını değiştirdiği dilden dile dolaşırdı. Bir bakışıyla köyün ruhunu yenilediği, bu ruhu her daim gözlerinde taşıdığı herkesin malumuydu. Çünkü bir öykü kahramanıydı o ve öykü kahramanları böyle olurdu. Tamam, öyle ahım şahım bir kahraman olmayabilirdi ama kendi çapında kahramandı işte, en azından senin benim gibi sıradan biri değildi. Ünlü yazarların o çokbilmiş, çok okumuş, çok insanla birlikte olmuş, çok gezmiş, çok paralı ve ona göre bir hayat yaşayan (okurlar öylesini seviyormuş); gizem, cinayet, entrika peşinde koşan kahramanlarına benzer hiçbir yönü yoktu ama elimizde olan buydu. Ali Ağa öldükten sonra tüm ölenler gibi ölülerin arasına karışacaktı. Atı da unutulup gidecekti tabii. Oysa onun da bir hikâyesi vardı. O da her hikâye gibi anlatılmayı hak ediyordu.

Gencecik bir mavi vardı gökte.

Kuşlar eski uçtuklarını toplamak için geri dönüyordu aynı yerlere. Serpiş serpiş gölgeleri yüzüyordu kırlarda.

Atın hikâyesi de anlatılmalıydı elbette. Bunca olan bitenin ardından, bu hikâyenin diğer kahramanı at da yerini almalıydı belleklerde. Ne de olsa Ali Ağa'yla birlikte yaşayan oydu. Kimselerin yanına sığamayan Ali Ağa evini bırakır, gelip ahıra onun yanında yatardı. İkisi birlikte susarlardı. Dünya-

yı dinlerdi Ali Ağa. Kendisi susarsa dünya daha iyi konuşur, konuşursa Ali Ağa dünyayı daha iyi anlardı sanki.

Atın adımları çoğalıyordu, çoğaldıkça geride bıraktığı boşlukta da bir sürü at koşmaya başlıyordu. Sünüyordu bacaklar, birbirine karışıyor, birbirinin içinde eriyordu. Hem kardeşti bu atlar, hem düşman. Birinin varlığı diğerininkine bağlı olsa da, yine de her biri diğerinin yokluğunda yer bulmaya çalışıyordu kendine.

Köyü çıkar çıkmaz başı döndüğü için yerinde duramayan, bir oraya, bir buraya yalpalayan bozkırın ortasına düştüler. Bozkırın içinde bozkırla birlikte dönüp durmamak için kendine özgü bir sevinçle havalandı Ali Ağa'nın atı. Gençliğinden kalma bir güvenle tüm eklemleri tam bir uyum içinde hareket ediyor, yaşlı binicisini keyiften deliye çeviriyordu.

Bozkır öyle güzeldi ki, tam da bir atın dizginlenemez bir koşuyla koşabileceği kadar güzeldi. Koşmak onun hakkıydı artık. Alışkanlığıydı. Hem kendisinin kendinden hem de herkesin ondan beklediğiydi. Onun arayıp da bulamadığı nimetti koşmak. Bozkırın ona armağanı.

Ali Ağa'nın da çok sevdiği bozkır çiçeklerinin kokusunu yedeğine alan rüzgâr onu karşılamaya mı geliyordu, yoksa o mu gidiyordu rüzgârın doğduğu yere? Dereboylarındaki ağaç karaltıları kuşlar gibi geçiyordu uzaktan. Serçeye benzeyen bir çocuk, çocuğa benzeyen bir kadın geçiyordu sanki.

Bu koşunun son koşusu olduğunu bilir gibi koşuyordu, çünkü hiçbir koşusu bu denli güzel olmamıştı. Hep kendinden beklendiği gibi koşmuştu, kendinden bekleneni yapmıştı. Alışkanlığın içinden gelen darbelerle dövmüştü nalları toprağı. Yaşlanmış olan bedeni bütün alışkanlıklarını hiçe sayıyordu şimdi. Bir mucize peşindeydi belki de, kim bilir. Son koşusuydu ve en güzeliydi. Ali Ağa'nın iyice boynuna yapışarak bedenini onun bedenine uydurduğunu hissetti.

Solukları birbirine karıştı. İkisi birden köpüğe battı. Ali Ağa gülümsüyor olmalıydı.

At, tarlalara doğru koşuyordu, tarlalar gökyüzüne doğru. Bir bulutun gölgesi geziniyordu günbatı yamaçlara doğru. Yollar gidiyordu oraya doğru. Beller gidiyordu yollara doğru.

Ardından başka bir atın geldiğini hissetti. Arkasındaki at, Ali Ağa'nın düştüğü yerden, mezarlığın alt yanından, köyün tozlu sokaklarından, havlamaya fırsat bulamamış köpeklerin zavallı bakışlarından sıyrılıp hızla yaklaştı, üzengisini onun üzengisine sürterek geçti. Üzerinde Ali Ağa vardı sanki. Bir türkü tutturmuştu üstelik:

Bir at bindim başı yok
Bir çay geçtim taşı yok
Burda bir yiğit ölmüş
Yanında gardaşı yok

Koştu, dereye vardı. Suya düşmüş söğütleri gördü; ardından giden kavakları, bulutları. Sırtında tarlasıyla bir tepenin gittiğini gördü. Bir sürü çalı çırpının, yaprağın, yavru balıkların, derken bir atın gittiğini gördü. Bir at akıp gidiyordu. Üstünde bir adam. Bir adam akıp gidiyordu. Altında bir at. Ali Ağa sular seller gibi akıp gidiyordu. Onu gördü.

Kafka'nın "Kızılderili Olma İsteği" öyküsünü ve bu satırların yazarının "Ata Binmiş Ali Ağa'yı Tahmis" öyküsünü bildiğinize göre, kim bilir belki bir gün birileri size bu öyküyü sorarsa, bunu da bilirsiniz artık.

Ne de olsa, *dünyadan bir atlı geçti.*

Eliyle tekrar yokladı önünü. Islaktı.

Dere çok dallı bir ağaçtı. Yalnızlıktan buz tutmuş ıssız bir suydu. Kavaklar vardı sonra. Yer gök kavaktı.

Ses yoktu.

Pencerede henüz uyanmamış taze kar. Sabaha kadar yağmış yine. Hazır herkes uyurken köyün rüyasına yağıvermiş iki arada bir derede. Şimdi de masum bir uyku olmuş camın önünde yatıyor.

Neydi o? Tam bir şeyler olacakken... Silinip giden neydi? Islak bir öpüşmeye benzeyen... Sıcacık bir ten... Bir yerden düşmüş, düşmüş de bir şeyin içinde kaybolmuş... Neydi onu uyandıran? Islatan?

Kurumaz da şimdi!

Birazdan evde sesler başlardı. Önce çorba tenceresi uyanırdı, sonra bucaklıktaki diğer kap kacak. Hepsinden önce uyandırılmış, yarı uykudaki ocağın çıtırtısı yetişirdi onların arkasından. Bir çıtırtı alaca sofanın ortasına, bir çıtırtı mavi turuncu alazların sivri uçlarından sıçrayıp tavana, bir çıtırtı da duvarın yüzünden dolana dolana onun yattığı odaya.

Yatak ılıktı ama orası gittikçe soğuyordu. Kuruyacağı yoktu.

Önce kolunu çıkardı yorganın altından. Muhtar nefesine benzer bir soğuk koştu geldi; ilkin açıktaki kolunu, sonra tüm vücudunu yaladı. İçi boydan boya buz kesti. Ama alışmalıydı. Daha bu neydi ki...

Usulca sıyrıldı yataktan. Çoraplı ayakları az önce aklından geçirdiği buz tutmuş derenin yüzüne değer değmez bıçak kesmişliğinde sızladı. Alışmalıydı. Uzun iç donunu yaza kadar çıkarmazdı da, yatarken yün fanilanın üzerine giydiği kolsuz kazağı çıkarsa mıydı?

Çıkarmadı. Üzerine anasının ördüğü yün kazağı, sonra ceketini, iç donunun üzerine de pantolonunu giydi. Orası hâlâ üşüyordu. Kurumamıştı, kuruyacağı da yoktu. Takkesini kafasına geçirdi. Buzun üstünde yürürcesine sofaya, oradan da kapıya yöneldi. Bastığı yer titreyebilirdi ama titremedi. Ses var mı diye bir süre durdu. Yoktu. Olmadığını gözleriyle de görmek için usulca döndü, oda kapılarına, ocağa, kendi bıraktığı boşluğa baktı. Kapıya uzandı, zerzenin soğuk mandalına bastı. Geçebileceği kadar araladı kapıyı. Kapı boyunda dar bir ak ışık düştü içeri. O aralıktan beklenmeyen, acımış bir soğuk da ışığın ardından koşturdu. Ayakkabısına uzandı, belini doğrultmadan kapı önüne çıktı. Ayakkabısını giyerken kapıyı da çömeldiği yerden örttü. Ayağa kalkarsa evle birlikte bütün köy uyanırdı. Herhangi bir ses gelmediğine emin olunca doğruldu, birkaç adım attı.

Yer titriyor muydu?

Titremiyordu.

Kar sesi...

Bu olmamıştı işte. Hem ses çıkarıyordu hem de iz bırakıyordu. Gece yağan kar dünden kalan izleri silmişti. Yeni bir dünya yaratılmıştı; o da ilk insandı. Bu el değmemiş dünya-

yı bozacak, kirletecek biri olacaktı illa ki. Kirletecek kirli biri... Yapacak bir şey yoktu.

Yere basmadığını, ayaklarının ses çıkarmadığını, iz bırakmadığını düşünerek hâlâ rüyadaymışçasına yürüdü.

Yer titrerse köy de titrerdi. Köy titrerse dünya da...

Avludan çıkınca dünya iyiden iyiye beyaza kesti.

Kar yağmıştı kar; üşümüş, çok üşümüş damların üstüne. Evler masal dinlerken uyuyup kalmıştı, kafalarında takkeleriyle.

Yoğurtlu ıspanağa benzeyen bodur ağaçlar vardı köyün içinde. Tarlalara doğru da kurşunkalemle çizilmiş kavaklar. Tepelerin sırtında da aynı zavallı çizgiler. Yer gök kavak, yer gök pus. Güneş doğmuş ama o bile soğuğu görünce bırakıp gitmiş. Böylesi daha iyi. Ortalıkta kimse olmasın. Köpekler bile. Dururlar mı, işte koşup geldi iki tanesi. Oyun istiyorlar. Hem gözleriyle hem elleriyle sevdi onları. Onlarda da nasıl bir keyif; bir o yana bir bu yana zıplıyor, koşturuyor, kuyruk sallıyor, az önce açtıkları boşluğun içindeki oynak gölgelerinden yeni bir oyun alıp geri dönüyorlardı. Allahtan sessizliğin kıymetini biliyorlardı; bozmuyorlardı onu. Hadi artık yeter dercesine okşadı onları, köyü gösterdi, dönün dedi. Döndü köpekler. Söyleseydi ya onlara. Konuşsaydı ya. İyi olurdu valla.

Dereye yürüdü.

Anası uyanmıştır şimdi. Sabah namazından sonra babası da, o da yeniden yatarlar. Anası bir saat daha uyur ama derin uyur. O yüzden duymamıştır onun evden çıktığını. Sonra kalkıp ocağı yakar, çorba tenceresi senin, helke benim kap kacak arasında dolaşmaya başlar. Sahanın tıkırtısını kuşaneye, küpeli kazanınkini ibriğe götürür getirir ki kızlar da uyansın, uyansın da bir işin ucundan tutsunlar.

Dere buzdan bir yol olmuştu; üzerinde de ince bir kar tabakası vardı. Yabancı olmadığı bu manzara, kış aylarında

köyü ele geçiren bu bezgin görüntü yabanıldı yine de. Uzaklardan gelmiş, kimsenin alışmak istemediği bir misafirdi.

Evdekiler fark eder miydi yatağında olmadığını? Çorba hazır olana kadar nerden bileceklerdi yokluğunu?

Döndü, kar altındaki köye baktı. Kar bir uykuydu. Rüyasında kuytu bir köy gören derin bir uyku. Görünürde kimse yoktu. İyi. Hem olsa bile, bu mesafeden kimse tanıyamazdı onu. Kulaklarını takkenin içinde kaybetmiş bir karaltı. O kadar. O kadar mı? O kadar değil işte. Kim olsa merak etmez mi sabah sabah kim bu dereye aşağı giden manyak diye? Yolunu beklemez mi? Kime ne? Rüyamı kaybettim, onu arıyordum. Karışmadığınız bir o kalmıştı zaten. Ben size rüyalarınızı soruyor muyum? Günahlarınızı? Her gün ne halt yediğinizi? Aklınızdan geçenleri, düşlerinize uğrayanları soruyor muyum? Sıcacık yataklarınızda yatın işte, size ne dışarıda buz kesen garipten...

Yine de her an, her şey ters gidebilirdi. Öyleydi. Öyle olurdu. Adım atsan yer titrer, kirlenmişliğini herkes anlardı. Yediğin lokma haram olurdu. Kimin yüzüne baksan kirletirdin.

Hava bir bıçaktı. Kesiyordu. Dönse miydi? Ne diyecekti anasına? Nasıl diyecekti? Daha dün söylemişti. Bugün nasıl... Her gün her gün. Tövbe tövbe...

Bu kiri bir an önce suya teslim etmeli.

Kara gömülüyordu ayakları. Kaşlarında ve kirpiklerinde buz damlacıkları vardı sanki.

Başı kesik söğütler; gitmekten vazgeçmiş, köye yerleşip kalmış bir dere. Kardan bıkmış bir gök. İncecikten kavak çizgileri. Dallarında serçeler. Köyün içindeki serçeler mi bunlar? Ötün bakalım. Artık serbest. Köy uzakta kaldı nasılsa.

Güllü de görünmüyor.

Ne demişti yengesi?

Güllü'yü sana alalım mı?

Dalga geçiyor. Kızacağını biliyor ya. Onu kızdırmak hoşuna gidiyor. Ne fettandır yengesi...

Geç dalganı geç. Ben kupkuru, o, maşallah yemiş yemiş... Tövbe tövbe. En az yüz kilo çeker o be! Yatakta benden yana dönse halim duman. Ara ki beni bulasın. En az yüz kilo vardır. Kim alır onu?

Niye öyle diyorsun lan deli, belki yatağı iyidir. Öyle görünüşe bakmayacaksın. Belli olmaz o işler...

Belli olmuyordu o işler, evet. Ya o kadın... Yüzü yok. Yok da... Üzerine uzanmış mıydı? Sonuna kadar gidebilseydi keşke. Önünü avuçladı. Yoktu. Bir rüyanın peşinden çekip gitmişti.

Ayağıyla bir iki vurdu, kıramadı buzu. Daha hızlı vursa, ayağı suyun içine girebilir, ayakkabı ıslanırdı. Bir ayağı suyun içine girince dengesini kaybedip düşme, bir yerlerini yaralama, hatta sakatlama ihtimali vardı. Bir taş bulmalıydı en iyisi. Ya da bir dal parçası. Kar örtmüştü her yeri. Sağına soluna bakındı, taşa benzer bir şey göremedi. Söğüdün dallarından birini kırmayı denedi. Kırılan dalın sesini duyan bütün ağaçların şaşkınlıkla kendisine baktığını, bunu fark eden köyün de evden eve fısıldaştığını sandı. Bunca çatırtıyı çıkartan dal yaştı, kopmuyordu bir türlü. Sağa sola çeviriyor, çekiyor, zorluyordu ama dal ağaçtan, ağaç da daldan ayrılmıyordu. Bıraktı çaresiz. Elleri buz tutmuştu. Ellerine hohlaya hohlaya dere boyunda yürüdü. Nihayet bir kavağın dibine birikmiş dallar arasında kuru, kalınca bir sopa buldu. Buralarda su derin değildi. Tekrar ilk başladığı yere, yukarı doğru yürüdü. Şimdiden içi buz tutmuştu. Biraz sonra nasıl olacaktı kim bilir! Derenin derin olduğunu bildiği yere gelince çömeldi; sopayı, kırılma ihtimaline karşı alt ucundan iki eliyle sıkıca tutarak buza vurmaya başladı. Buzun altından coşkuyla akıp giden suyun sesi duyuluyordu. Yüzüne sıçrayan buz parçaları ateş gibi yakıyordu değdiği yeri. Hem

vuruyor hem de çevrede kimse var mı diye dört bir yanına telaşla bakıyordu. Aynı yere bütün gücüyle art arda vurmaya başladı. Vurduğu yerden çizgiler çıkıyor, kayarak uzuyordu. Birden elindeki dalın altı boşaldı, az kalsın yüzükoyun düşüyordu. Suyla göz göze geldi. Su gülümsüyordu, hem de ne güzel gülümsüyordu. Baloncuk baloncuk gözleri vardı suyun. O da büyük bir hoşnutlukla sarmalanmış sıcacık bir gülümseme gönderdi. Deliği genişletmeye başladı. Elinin hemen altındaki su ona çok uzak göründü birden. Eliyle su arasında bir uçurum vardı. Sopayı vurdukça derinleşen, derinleştikçe yaklaşan bir uçurum.

Düşeceği uçurum daha geniş olmalıydı. Sığabileceği genişliğe gelinceye kadar buzu kırmaya devam etti.

Artık soyunabilirdi. Giysilerini asabileceği bir dal arandı. Kavağın alçak dallarından birini gözüne kestirdi; üzerinden çıkardığı giysileri asmaya başladı.

Daha şimdiden zangır zangır titriyordu.

Bir an önce suya girerse ısınacaktı. Acele etmeliydi. Etti de. Daha eli dala takmaya çalıştığı donundayken, ayakları ve onlarla birlikte bedeni dereye varmıştı bile. Sallanan dal, diğer dalları da silkelemiş, bir yere tutunmayı beceremeyen acemi karlar giysilerinin üzerine dökülüvermişti. Gidip çırpsa mı, suya dalsa mı, bilemedi. Böyle dal taşak buzun üzerinde dikilmeye devam ederse, tepenin arkasında pusuya yatan köyün Kızılderilileri korkunç çığlıklarının terkisinde ortaya çıkacak ve onu bu topraklardan kovacaklardı.

Besmele çekti, ellerini suya daldırdı. Suyun çağıltısı önce ellerine, sonra ağzıyla burnuna, yüzüne, kollarına, başına, kulaklarına, ensesine ve ayaklarına bulaştı olanca ayazıyla. Niyet etmiş miydi? Etmişti etmişti. Etmez olur mu? Buraya gelişi bile niyet değil miydi? Ah o çıplak kadın! Kimdi o? Sarılıp öpmüş müydü? Islak... Sıcaktı bedeni ama. Sıcak... Gözlerini kapatıp kendini delikten aşağı bıraktı. Yete-

rince geniş değilmiş ki, buza sürtünen bedeniyle biraz daha büyüdü delik. Büyüyen yerlerin acısını duydu. Nefesi kesilmişti. Bedenine değer değmez buza dönüşen sularla birlikte donmuştu nefesi. Kalbi de durmuş olmalıydı. Son bir çabayla kafasını da buzun altına çekti. Bir daha, bir daha. Üçüncü dalıştan sonra hızla çekti kendini dışarı. Bedeninden dumanlar çıkıyordu. Yüzünü göremediği o kadın da, sıcaklığı da, ıslaklığı da akıp gitmişti işte. Artık ölse de gam yemezdi. Tertemiz giderdi gideceği yere.

Bedenini saran dumanların uçuculuğunda giysilerine yöneldi. Ne kadar uzaktaydılar! Ayaklarının altındaki buz koşmak istiyordu ama ayakları direniyordu. Onlar direndikçe dalda duran giysileri titredi. Önce donunu giyerek ayıp yerini kurda kuşa göstermekten kurtulmalıydı.

Serçeler yok mu şu serçeler. Kabarık kabarık serçeler...

Silkelediği karların bir kısmını serçelere doğru uçurdu. Eli ayağına dolanarak giyinirken içine kar yağdı ve bütün organları yer değiştirdi. Soluğu ağzına sığmadı. Omuzlarını içeri çekip ellerine hohlayarak, ellerine biriken sözde sıcaklığı yüzüne sürerek hızla dereden uzaklaştı. Kızılderililerin saklanabileceği tepeye ulaşınca dönüp geriye baktı. Buzdaki delik olduğundan da büyük görünüyordu. Birisi balık tutmak için açmış olmalıydı. Görünmeyen suların çağıltısı her yerden duyuluyordu. Dişlerinin takırtısının peşi sıra yürüdü. Hızlanırsa ısınırdı. Hızlandı. Daha çok üşüdü. Gerçi daha çok üşümek nasıl olurdu, bilmiyordu ama koştukça üşüdü.

Ahıra gidip hayvanlara baksa. Gören, soran olursa öyle dese yani. Ilıktır şimdi orası. Ne güzel. Şu yaramaz serçeler bile oradadır. Bir de akılları yok dersin. Anası çoktan bakmıştır ahıra ya...

Çorba ne güzel tütüyordur. Sıcacık. Ağız yakmacasına. Yakmaz, yakmaz; bir şey olmaz bu soğukta.

Aramışlardır şimdi onu. Nerdesin lan sen, sabah sabah?

Hava almaya çıkmıştım. İt misali buymaya.

Belli, İmir'in itine dönmüşsün.

Derken az önceki köpekler karşıcı çıktı. Karları sıçrata sıçrata, buharlar saça saça geldiler. Yeter bu kadar sessizlik dercesine şakacıktan havladılar. Sev bizi dediler. Bizimle oyna. O da, gidin başımdan, benimle oynamayın dedi, küstürdü köpekleri.

Avludaki ayak izleri donup kalmıştı.

Ahıra giden başka ayak izleri de vardı, onları görmedi. Koşturdu sıcacık kapıya doğru. Kapı yerine anasıyla karşılaştı.

Kara gömülmüştü ayakları. Kaşlarında ve kirpiklerinde buz damlacıkları vardı gerçekten.

Anasının içinin titrediğini gördü. Bir başka titreme de gözlerine vurdu kadının.

Deli oğlan, dedi, niye söylemedin?

Bir utanma geldi oğlanın üstüne, kıskıvrak yakaladı; buz kesmiş yüzünü kızartamayınca gözlerinin çevresinde dolanmaya başladı.

Oğlan gözlerini ne yapacağını bilemedi önce. En iyisi görünmeyen dereye doğru bakmaktı.

Baktı o da.

Kardı bu, bir daha yağardı.

Kıymet

Bu öyküyü yazdığımdan Şükrü Ağbi'nin haberi yok. Olsaydı, "Yahu ciğerim, başka işin mi yok, git onunla uğraş," derdi. Bense eli para görmüş bir yoksul cömertliğiyle ona gülümserdim. Tıpkı bu benzetmede olduğu gibi, onun sözlerini, söyleyiş biçimini, şiirlerinin içinde uğuldayan o merhametli yüreği kendi kelimelerime katık etmenin yazımı nasıl da genişleteceğini, feraha çıkaracağını bu gülümseyişle belli ederdim.

Aslında derdim onu bir öykü kahramanına çevirmekti. Becerebilirsem tabii. Ne zamandır kenarda bekleyen bir hikâyem vardı; onu gidip oradan almak, içinde dilediğimce dolaşmak, dolaşırken de yanıma büyük şairi yoldaş etmek düşüncesi zihnimi kurcalıyordu. Bir elimde onun "Genelev Mektupları"* şiiri vardı, diğerinde Kıymet Abla'nın hikâyesi.

Sonunda şairin dizeleri ve büyük bir vicdanın içinden çıkıp gelmiş büyülü dili benim kelimelerimi, daha doğrusu kalemimi ele geçirdi, öyküyü de kendi bildiğince yazdırdı.

(*) Şükrü Erbaş, *Küçük Acılar*, 1. baskı, Yaba Yayınları 1984.

* * *

Şairin, dokunaklı yağmurlara ince ve derin bir gökyüzü çizdiği zamanlardı. Şiirinin yolu başka bir gökyüzünün derinine düşmüş ve yazmaya başlamıştı:

Tenime yabancılaştım, etime / Göğsüme kollarıma kalçalarıma / Bacaklarıma yabancılaştım.

Saçlarım o eski güzelliğini / Çoktan yitirdi / Şimdi yalnız bilmem neden / Zaman zaman yüzüme vuran / Bir utancı perdeliyor sadece. / Oysa önceleri oysa eskiden / Salınca tarakları tel tel / Düşler ülkesinden sevgiler ülkesinden / Yağmur serinliğinde, incecik / Yumuşacık bir el / Bulutlardan yüreğime kayardı. / Gözlerim kaçamak bakışlarda / Kirpiklerim kırık / Boynum bir çocuğun pembe ağzında / Ürperdikçe uzardı. / Dudaklarım dersen, dudaklarım / Öptüğüm aynalarda kaldı.

Tenime yabancılaştım, etime / Acıma sevincime insan yanıma / Kendime yabancılaştım.

Bir de bakardık ki, bahar gelmiş.

Gelmiş de Kıymet Abla'nın entarisinde çiçeğe durmuş. Kıymet Abla da hayatında ilk kez bahara yakalanıyor, ne yana kaçsa ürkek çiçekler de onunla birlikte kaçıyor ve onunla birlikte utanıyormuş gibi kızarır, gözlerini bize çevirerek daha bir gençleşirdi. Hadi birlikte dolaşalım derdi sanki. Bizim yeniyetmeliğimizden taşan ne varsa onda birikir, o, ucu açık gülümsemelerin sarhoşluğunda bırakarak bizi, sokağın uykusunda kaybolurdu.

Halamın kiracısıydı Kıymet Abla. Bu mahalleye ilk gecekonduyu yapanlardanmış Hanefi Enişte. Sırt sırtaydı onlarla evimiz. Bahçelerimiz birbirinden üç beş çalı çırpıyla ayrılırdı. Kıymet Abla'nın kapısının önünde, yağmuru bir türlü sırtından atamamış gibi kederli bir ayva ağacı vardı; duldasın-

da cüssesinden büyük bir karanlık saklardı bu kambur ağaç ve ben Kıymet Abla'nın o karanlığı iyi bildiğini düşünürdüm.

Hemşireymiş, öyle demişti Hanefi Enişte. Kimi akşamlar ona oturmaya giderdik. Ne yedirip içireceğini, nereye oturtacağını şaşırırdı. Ev işi yapmak ona öyle yakışırdı ki, onun, bekâr bir kadın olmasına rağmen ev işlerine böylesine uyumu ve sadece elinin değil neredeyse tüm bedeninin yatkınlığı annemle halamın dikkatini çeker, onların birbirlerine dudak bükerek hasetle bakmalarına neden olurdu. Kıymet Abla'nın davranışlarında insana çok yakın gelen bir uzaklık vardı. Onun hakkında tam bir fikre varacakken birden vazgeçip, farklı şeyler düşünmeye başlamanıza neden olan bir uzaklıktı bu. Ne olduğunu tam çözemediğimiz bu duygu onu hepimizin gözünde daha gizemli bir hale getiriyordu.

Bazı akşamlar Kıymet Abla'yı kapısının önündeki ayva ağacının karanlığına dalmış görürdüm. Gözlerinde, oyundan çıkarılmış bir çocuğun haklı şaşkınlığı donup kalırdı o böyle daldığında.

Giysiler alırım nedense / Nerelerde ve ne zaman giyeceksem / Bir eski alışkanlık işte / İlk gençlikten kalma. / Oysa bir dantel külot bir gecelik / Çok bile. / (Şimdilerde sutyeni de çıkardık) Giysiler alırım giyilmez / Çıplaklığıma. / Arada bir çarşı pazar / Doktor dönüşleri daha çok / Eser de aklıma / Çocuğuna çeşit çeşit / Kazaklar örecek / Evcimen bir ev kadını gibi / Yün alırım şiş alırım tığ alırım / Nasıl sevinirim bir bilsen / Nasıl mutlanırım.

Kıymet Abla iki ağaç arasına gerilmiş ipe çamaşır asarken, çocuklarını okula göndermiş bir anneye benzerdi. Kızartma kokularının ardından zerdalinin altına, annemle halamın yanına geldiğinde işten dönecek kocasını bekleyen bir kadını andırırdı.

Kıymet Abla hemşire miydi gerçekten?

Mahalleli öyle demiyordu ama?

Oysa mahalleliden bir farkı yoktu onun. Orucunu tutar, kurbanını keserdi. Bakkaldan eli boş çıkmaz, çocuklara çikolata gofret dağıtarak her birini birer uçan balona çevirirdi.

O, pencere önüne oturup karşısındaki ayva ağacının tozlu karanlığına dalarken, karanlığın içinde gördüğü kendi suretinin gözlerinden pencere gerisindeki Kıymet'i izliyordu aslında yağmurlu bir sokağı andıran gözlerle.

Hayatına ilişkin hiçbir şey anlatmazdı. Anlatırsa, hayatını kendi sözleriyle bitirecekti sanki. Ve o hayat başkaca birçok hayata benzeyecekti; o zaman da elinde hayatına dair hiçbir şey kalmayacaktı.

Bu insan başları sıra sıra / Bu kalabalık / Camlardaki bu sürekli karanlık / Bana bakkal dükkânlarını hatırlatan hep. / İçerde boy boy konserve kutuları / Sabun kalıpları yağ paketleri / Sıralı bakkal dükkânlarını. / Kararsız bir müşteri / Etiketi görememiş / Korkarak alacağı malın ederinden / Girer içeri.

Beni sevip sevmediğini, böyle bir ihtimalin var olup olamayacağını öyle çok düşünürdüm ki... Aklından geçiriyor mudur beni, benim onu geçirdiğim gibi diye çırpınır dururdum. Yaş farkının ne önemi vardı? Aslan gibi delikanlı, ağzı da sıkı; alsam koynuma, her şeyi öğretsem diye düşünse ne olurdu sanki! Filmlerde oluyordu, romanlarda oluyordu, ağzı kalabalık birtakım tiplerin anılarında oluyordu da bana gelince mi olmuyordu? Bakışlarımdan da mı bir şey anlamıyordu? Daha nasıl anlatacaktım? Bakmak yetmiyor muydu?

Kimi gün bir yaşlı yaşına güvenerek / Hoyrat davranışlarda rahat / kimi gün bir çocuk ürkek mi ürkek / ayva sarı terlerini silerek / Düşer üstüme.

Yüreğimde yüz gurbeti taşısam da / Kalçalarımda bir erkeği taşımasam. /

Babam, Kıymet Abla gittikten sonra bile çalkalanmayı sürdüren hayalî kalça kıvrımlarıyla başı dönmüş gibi:

"Maya gibi avrat dinime imanıma," derdi, anneme bakan gözlerinde pis bir ışıltı çalkalanıp dururken.

Annemse çocuklarını azarladığına benzer bir sesle:

"He, maya gibi. Senin de hemen mayan cılbıldıyor avradı görünce," diye küser, saatlerce aynı küskünlüğün içinde kendi mayasının gelmesini beklerdi.

Bense ellemek isterdim o çalkantıyı, o çalkantının ellerimde sürmesini isterdim. Sonra içimde kendine yer bulamayıp ümitsizce dolaşan bu dürtünün insandan çok bir hayvana yakışacağını söylerdim kendi kendime. Kızardım. Kızarırdım.

Yıldım demenin de bir anlamı yok / Saçlarıma sinmiş bu çiğ kolonya / Tenimdeki bu vazelin kokularından. / Penceresiz perdesiz bu çift yataklı / Bu karanlık yatak odalarından / Yıldım demenin de bir anlamı yok. /

Enişte m? Güldü mü, mavisi çalkalanan bir denize benzeyen enişte m... Bıyıkları da o mavilikle birlikte gülen adam. Bu mavi gözler bu yoksul adama fazla değil mi diye düşünürdü insan ister istemez. Onunla Kıymet Abla arasında bir şeyler... Var mıydı? Olabilir miydi? Gözleri velfecri okuyan halama rağmen? Bunca yakınında?

Hanefi enişte m, yanında halam varken gözlerinin mavisini örterdi Kıymet Abla'ya karşı. Halam, duruşuyla bile sertliğini belli eden bir kadındı; nereye baksa orada bir sessizlik oluşurdu. Çünkü bir suçluya bakar gibi bakardı halam. "Ulan karı, bir bakışınla deveyi devirirsin sen!" derdi enişte m.

Gün ışığı bir gün olsun / Geniş odalarda mavi / Çalmadı kapımı. / Ay süzülmüş yataklarda sıcacık / Yumuşacık öpüşlerle düşlere gebe / Uykulara varmadım hiç./ Bir gün olsun pembe uykularımdan / Mavi bir erkek / Uğrun uğrun öperek / Kaldırmadı beni. /

Bazı akşamlar rakı sofrası kurulurdu zerdalinin altına. Babamla enişte umulmadık bir canlılığın içinde çalkalanmaya başlarlardı o vakit. Teybi çıkarıp bir sandalyenin üzerine koyar, sesini sonuna kadar açardık.

"Mahalleli de nasiplensin," derdi enişte bıyığını keyifle sıvazlarken.

Komşu bahçelerden, "Biraz daha açın şunun sesini!" haykırışları gelir, "Ses sonda komşu, buyurun, bekliyoruz..." davetiyle ve komşuların akınıyla şarkılar bir uğultunun ardında sönükleşir, sohbet yeni baştan başlardı.

Kavun kokardı bahçe gecenin bir ucundan öbür ucuna.

Babamla enişte rakı sofrasına oturduklarında buğulu bir lacivert sokulurdu serin yaprak hışırtılarıyla birlikte. Yapraklar hışırdadıkça bu iki kocaman adam dakika dakika çocuklaşır, çocukluklarının içinde bir çocuk hızıyla koşmaya başlarlardı. Bu çocuk gider, çoktan ölmüş akrabaların, komşuların kapısını çalar; gider, artık eskilerde kalmış iyiliklerin, vefakârlıkların, cömertliğin, merhametin, hoşgörünün kıyılarında dolaşır, yaralanmış ve büyümüş, geri dönerdi. Annemle halam da bu uçucu anların dağınık mutluluğunda payları varmışçasına tuhaf bir gururla kıpırdanırlardı oturdukları yerde.

Kıymet Abla küçücük tabaklara pek bir yakışan mezelerle evinden çıkıp gelir, tepsidekileri masaya bıraktıktan sonra enişteden aldığı mavi bir boşluğu ardında sürükleyerek gözden kaybolurdu. Bense onun, herkesten sakladığı geçmişine, pişmanlıklarına, onu ailesinden ötelere atan her ne var-

sa işte onlara döndüğünü düşünürdüm. Bir süre sonra eniştem onun yokluğunu yeni fark etmiş gibi telaşlanır, bu eksikliğin sorumlusunu bulursa çatacakmış gibi aranır, ortaya bağırırdı:

"Gidin çağırın!"

Aynı boşluğun içinde geri dönerdi Kıymet Abla. Yerini yadırgamış gibi tedirgin bir halin içinde sessizce, hatta biraz da umutsuzca kıpırdanırdı.

"Olur mu öyle yemiyorum demek? O kadar uğraşmış, bir sürü şey yapmışsın. Vallahi olmaz, hadi ye bir şeyler," derdi annem. Halam yine kendi sessizliğini çoğaltarak bulunduğu yerden buz gibi bir hava estirirdi. Kendisi için kazdığı o soğuk çukuru daha bir derinleştirmeye devam ederdi böyle anlarda.

"Aman ne yaptım ki! Evde pek bir şey yoktu. Bilseydim..." diye mırıldanırdı Kıymet Abla.

Bu sözlerin kendisini saklayacağını, mahcup bakışlarını görünmez kılacağını mı sanırdı? Oysa dilimleyip küçük bir tabağa koyduğu kavun ve peynirle, buğulu bir kadeh rakı gibi kadınların bakışlarından süzüle süzüle erkeklerin gözünde yeniden var ederdi kendini.

Kıymet Abla'nın böyle susup oturduğu ama sanki sohbetin bir parçasıymış gibi konuşulanlara uyumlu hareketlerle bizimkileri takip ettiği anlarda içinden neler geçirdiğini merak ederdim. Kendi kendine neler konuşuyordu kim bilir! Tıpkı benim konuştuğum gibi!

Yıllar yılı bir acıyı / Sırtımda karnımda kalçalarımda / Büyüttüm durdum. / Harlı soluklarıyla düştüler üstüme / Harlı soluklarıyla dondu yüzüm. / Yıllar yılı binlerce / Binlerce erkeğin gizli gerilimini / En gizli yerlerimde erittim. /

İğneucu acıları göz bebeklerimde / Taşısam taşısam da / Yüzümde bir erkek yüzü taşımasam. /

Bazen, uykusunun en derin yerine bir yaprak düşmüş de o yüzden uyanmış gibi sıçrar, şaşkın bakışlarla etrafını yoklayarak titrerdi.

"Ne oldu?" diye soranlara,

"Yok bir şey, bilmem, içim titredi işte..." derdi.

Annemlere anlatır mıydı, bilmiyorum.

Kıymet Abla'nın huzurlu olup olmadığı ellerinden anlaşılırdı. Eğer huzurluysa, ya pembecik pembecik bakan bir kedi gibi kucağında uyurdu ya da yanağının şeklini alan yumuşacık bir yastık halinde hayallere dalardı elleri. Huzurlu değilse saklanırdı o iki beyaz bulut, Kıymet Abla onları kimseye göstermezdi. Masada, annemlerin yanında kendine ayırdığı suskunluğun içinde oturup, babamla enişte-min neşeli konuşmalarına kulak verirken, diyeceklerini ellerine yüklemişçesine azalan mezeleri küçük tabaklara aktarır, sürahiyi doldurur, buz getirir, fazlalıkları göze batmayan bir ustalıkla yok ederdi. Tekrar yerine oturduğunda birazdan bir şarkıya başlayacakmış gibi bir ifade olurdu yüzünde. Belki de o sırada içinden kendine –ya da enişteme– söylediği şarkıyı, gittikçe güzelleşen yüzündeki narin çizgilerden ben ancak o kadar okuyabiliyordum.

Onunla göz göze gelmek istemezdim. İçimdekileri okuyacağından korkardım. Neler bildiğimi bilmesini istemiyordum. Bildiklerimin doğru çıkmasından korkuyordum en çok.

Uykular benim zehirli sularımdır. / Geçip giden onca erkek / Onca erkek tüm yükünü / Üstüme yıkmış gibi / Gövdem tonlarca ağırlığında / Bir batık gemi; / Sularım dipsiz denizim kıyısız / Yatarım bir ten çölüdür yatağım / En yorgun gecelerim bile uykusuz / Uykular benim en rezil korkularımdır. /

Yürüsek mi koşsak mı bilemediğimiz yaşların karmaşasında bocalayan durgun yeniyetmelerdik. Eninde sonunda yo-

lumuzun genelev sokağına düşeceğini biliyorduk. Ve düşürdük bir gün yolumuzu.

Onu görünce şaşırmadık. O da şaşırmadı. Kaybedilmiş bir ayıbın içinde oturuyordu. Çoktan alıştığı bir kaybın. Evde, penceresinin önüne dizdiği küpe çiçeklerinin kırmızısında dalıp giden kadın, bu kadın mıydı? Yanan yüzüme bakmadı iyi ki. Baksaydı, ona ilişkin biriktirdiğim ne varsa silinirdi içimden ve sahip olduğum tek şeyi, hikâyemi yitirirdim.

Acıya çalan renklerde yarım yamalak giyinmiş kadınların arasında orada değilmiş gibi oturuyordu. Bir görünüp bir kaybolan güzelliği ve oldukça giyinik haliyle kendini çoktan buralardan götürmüş gibiydi. Yüzüne vuran gün ışığında, acıma hissini arttıran tül perdenin eskimiş izleri. Salonda, ılımış, ılıdıkça yapışkanlığı artmış kıymalı pide kokusu. İçlerine ürkek, kekremsi ve bezgin ruhlar eklenmiş şarkılar...

"Demek sonunda düştünüz siz de..." dedi.

Aklımızdakileri okumuş gibi tebessüm ederek yanındaki kadınlara döndü:

"Bunlar bizim çocuklar, muameleniz iyi olsun."

Bir an, kısacık bir an gözlerime baktı; bana ömür boyu unutmayacağım bir hikâye bırakmasına yetecek kadar bir an. Sonra başını çevirerek yüzündeki gün ışığını kovdu. Gözleriyle birlikte o bahar kokusu da bir daha dönmemek üzere karanlığa karıştı.

Akşam... desem ve sussam / Yetmez mi? /
Ya da yorgun bir gövdeyi / Cam kırıklarında uyutsam... / Akşamı anlatmaz mı? /

Akşamdı.

Şair, kaleyi karşısına alarak, kalabalığı mavi mavi kesen dolmuş homurtularına bata çıka Bentderesi'ne doğru indi.

Burada, şehrin başka yerlerinde rastlanmayan, sadece buraya ait, ancak burada varolabilen insanlar yaşıyordu sanki. Yıkanmamış çamaşırlar gibi iplere asılmış giysilerle, şimdiden dünyanın yolunu yürümüş gibi yorgun ucuz ayakkabılar yan yana dükkânlarda birbirine karışıyor; sucuk ekmek, köfte ekmek ve kokoreççilerin davetkâr sesleri açlığı artıran kokularla harmanlanarak dalga dalga yayılıyordu. Bu dalgaların arasından mutsuz bir sessizlikte donup kalmış insan yüzleri geçiyordu. Genelevin kapısına geldiğinde dönüp arkasına bakmaya çekindi şair. Dönüp baksa, tanıdığı birine rastlayacağından emindi neredeyse. Rastlasa, onun burada ne işi olduğunu soracağına kendi cevabını arayacaktı uzun uzadıya. Adımları yavaşlamış, kafası iyiden iyiye karışmıştı. Kolay olmamıştı bu kararı vermek. Ne diyecekti elin kadınına? Nasıl anlatacaktı derdini?

Bir öykünün, yazarının içinde nasıl yeşerdiğini biliyorum ama, bir şiir bir şairin kalbine nasıl düşer, orada kalbiyle birlikte nasıl pıt pıt atar, sonra da onu nasıl nefessiz bırakır, bunları bilmiyorum. İçine doluşan harflerin uğultusu birer birer kelimeye, cümleye, sese, hatta tanımlanamaz birer hayale dönüşmeye başladığında kalbine söz geçirememiş ve kendini kelimelerin bile farklı biçimlendiği bu kalabalığın ortasında bulmuştu. Herhalde öyle olmuştu. Kendisine sormalı... Şiirinin tamamlanıp tamamlanmadığını yerinde görmek istiyor olmalıydı. Oradaki kadınlardan birine, sizin bende kalan şiirinizi size geri vermeye geldim diyecekti. Bir borçtu bu. Ağır bir borç. Alınan verilmedi mi durduğu yeri köreltirdi.

Kendini genelev sokağının ortasında buldu. Evet, burada insanlar değişiyordu. Buraya girer girmez dışarıdakilerden ayrı bir yüze ve acıklı bir sessizliğe sahip oluyorlardı. Sahip oldukları başka bir şey de kalmıyordu ellerinde zaten. Sanki hep burada yaşıyor, bu kasvetli mahalleden baş-

ka yere gitmiyorlarmış gibi bezgindi hepsi. Kapı önlerinde ve cam kenarlarında işveli kadın taklidi yapan kadınlar da bu bezginliğin üzerine solgun birer resim gibi düşüyordu. Yüzlerinde bir belirip bir solan çizgilere tutunmuş yapay gülücükler.

Bıçkın bıyıklarıyla külhan / Islak saçlarıyla gülendi o. / Gün ışır ışımaz usulca / Sığınıp dağınık uykularımdan / Yarı gecelerde karanlığıma / Yıldız yıldız dökülendi o. /

Bilmem ki ne buldu örseli tenimde / Belki açlığını giderdi bir zaman / Belki de sevgiyi öğrendi bilmeden. / Hayata yenildikçe gelendi o. / Düşümü gerçeğe gerçeğimi düşe / Acımı kuşkulu bir kararsız sevince / Çevirendi o. / Bir o gülüşü kaldı / Şimdi duvarlarımda / Görmeye ömrümü adak sunduğum / Bir o gülüşü... çın çın / sesi yüreğimin kıyılarını döven / Üşüdükçe anısıyla ısındığım. /

Hayatlarının anlamını burada bulmuşçasına kadınlarla rahat konuşan tuhaf adamlar, heyecanlarını işi dalgaya vurarak yenmeye çalışan delikanlılar, yersiz yurtsuzlukları, hiçbir yere sığamamışlıkları duruşlarına yansıyan tedirginler...

Cebindeki katlanmış kâğıtlara uygun bir yüz arıyordu şair. Bulacağı kadının acelesi olmamalıydı. Kelimelere saygısı olmalı, onların ağırlığını az çok hissedebilmeliydi.

Bedenlerindeki kıvrımlarla aynı anda seslerine ve daha çok da gözlerine yükledikleri anlamlarla, pencere ve kapı önlerindeki yalnızlığa yapışıp kalmış şu zavallı müşterilerin aklını karıştıranlar da olmazdı.

Ne diyecekti kadına?

Sesinde önceden oluşacak titremeyi, o titremeye bulaşmış yanlış anlaşılmaya yol açabilecek her türlü duyguyu yutarak şöyle mi diyecekti?

"Ben şairim!"

Kendisini böyle tanımlaması, muhatabına, şimdi sıra sende demekle aynı anlama mı geliyordu?

"Bir şiir yazdım..."

Bu nasıldı?

"Herkes yazıyor zaten, bir de sen yaz eksik kalmasın. Biz burada hayatın kendisini yazıyoruz anasını satayım," derse?

Ya da bunları demiş de, şimdi sıra sende der gibi bakarsa?

Gülerse?

Gülmek mi? / Gülerim, güldüğüm çok olmuştur. / Gülüşüm hoyrat taşlarda / İncecik kırılan cam / Kendi kıyılarını döven su sesi / Bir ağacın ilkyaz eşiğinde / Leylim leylim yaprak dökmesi / Bilene ağıt gibi oturur / Burda bir kadının gamsız gülmesi... / Gülerim, güldüğüm çok olmuştur. /

Ya buna ne demeli?

"Duyduk duymadık demeyin ey ahali! Aramızda bir şair var. O da kötü yola düşmüş anlayacağınız..."

Biraz daha dolaşırsa ya da olduğu yerde dikilip kalırsa şiirine ihanet edecekmiş gibi bir duygu gelip çöreklendi içine. Her adımında şiirinden bir harf kaybediyor, zihninde çarpışa çarpışa sağa sola savrulan her düşünceden sonra şiirden bir adım daha uzaklaşıyor gibiydi. Oysa şiirini zamanın elinden alarak zamansızlığa taşımak istiyordu. Hatta mekânsızlığa taşımak. Buradaki herkese, bu şiir sadece size ait değil diye haykırmak geçiyordu içinden; buraya, bu mahalleye, bu evlere de ait değil.

Burada yürümeyi yeniden öğrenmek gerekiyordu; durmayı yeniden öğrenmek. Bir süre sonra herkes birbirine benzemeye başlamıştı çünkü; bütün evler birbirine, kadınlar birbirine. Öyle olunca yürümeler de aynıydı, durmalar da, bakmalar da...

Hangisi? İlk ne demişti, sesi nasıldı; gözleri, asıl gözleri ne diyordu, bilemiyor şimdi.

"Siktir git lan! Şiirmiş... Biz burada neyin derdindeyiz, sen neyin..."

"Gel koçum, burada herkes şair, şiirin hası burada..."

"Bizde âlâsı var, sen nasıl bir şiir istersin?"

"Kralı burada, kralı..."

"Biz hayatın şiirini yazıyoruz, sen neyinkini yazıyorsun?"

"Şiir mi? O dediğin okulda kalmadı mı?"

Evlerde sabahlar nasıldı / Unuttum / Evlerde akşamlar nasıldı. /

Buradakilerin hiçbiri gerçek kişiler olamazdı. Hiç kimse gerçek kendini alıp da buraya getirmiş olamazdı. Bu kadınlar gerçek olabilir miydi? Böylesi bir gerçekliğe hangi insan dayanabilirdi? İnsan, hayatın içinde böyle bir hayatın var olduğunu aklına getirmediği için avunmalı mıydı, yoksa tedirginlik mi duymalıydı? Bilemiyordu. Yeni ayrıntılar keşfetme merakıyla, gördüklerinin fazlalığı arasında bocalıyordu duyguları. Kendi içlerine çekildikleri halde sokakları ve pencere önlerini dolduran, sessiz oldukları halde kesintisiz bir uğultu çıkaran bu erkek kalabalığı ile pencere ve kapı önlerinde, evlerin acıklı kırmızı ışıklarının buğusunda kendilerini çoğaltan kadınların geceler boyu uykusunun kıvrımlarında çalkalanıp duracaklarını hissediyordu. Her evin kapı ya da penceresinin önünde ruhundan bir parça bırakan bu sessiz adamlar, hayallerindeki kadınları buraya getirip karşılarındakilerin yerine koyuyor, buradakileri de götürüp hayallerindekiyle değiştirdikten sonra nihayet aradıklarını bulmuş olmanın heyecanıyla birden yerlerinde kıpırdanıp, kimseye bakmazlarsa görünmez olacaklarını zannederek aceleyle içeri dalıyorlardı. Acele etmezlerse hayallerindeki tekrar yer

değiştirebilirdi çünkü; başkalarının hayallerine karışıp kötü yola düşebilirlerdi.

Burada aslolan erkeklerin hayalleriydi sanki. Onların sessiz bakışlarında sakladıklarıydı. Kadınların dışa vuruyormuş gibi yapıp gülümseme taklidi yapan kirpiklerinin, isteksiz kahkahalarının ve hiçbir şeyi umursamazmış gibi görünen duruşlarının arkasına sakladıkları ise şairin cebindeki katlanmış kâğıtlarda çağıldıyordu:

Çocukluğum olmadı benim / Gençliğim olmadı. / Babam karanlık bir adamdı / Korkularla besledi bizi / Annem zayıf mı zayıf / Sevgisini göstermeye korkardı. / Bir küçücük kumru kuşu büyüttüm / Göğsümün gizlisinde / Yumuşaklık adına, sevgi adına / Konduğu tüm dalları / Aykırı bir rüzgâr aldı. / Baskılar safra gibi attı dışarı / Korkular safra gibi attı / Evimden uzak evler üstüne / Gerçeğini şimdi bile bilmediğim / Ne olmadık düşler kurdum. / İnce içlenmelerle her akşam / Dalgın baktığım camlardan / Bir gizli mutluluk sızardı / Işık yerine... /
Çocukluğum olmadı benim / Gençliğim olmadı. /

Yarı çıplak kadınların olmayan giysilerinin hışırtısı yayılıyordu dizelerin arasından. Akşam sofralarının ev sıcaklığında tüten buğusu.

Şair, bu adamların arasında bir türlü yok olmayan bedeninin ağırlığını taşıyamaz hale gelmişti artık. Pişmanlığı iyiden iyiye artmıştı. Bir tanıdığa rastlayacağı ve ona verecek hazırda bir cevabı olmadığı duygusu etkisini kaybetmiş olsa da üzerinden atamadığı bir tedirginlik hâlâ varlığını sürdürüyordu. Şiir okunacak bir kadın yüzünden, bakışından, duruşundan anlaşılır mıydı? Neye göre seçecekti?

Kadınların kimi dünyaya kendini kapatmış gibi oturuyordu yıpranmış koltuklarda; kimi ayakta, sigara dumanlarıyla uçmaya hazır; kimi eşiğe kadar gelmiş, adamların gözlerinin

içine gizli isteklerini nerelere sakladıklarını öğrenmeye çalışırcasına yakından bakıyor ve alaycı bir gülümsemeyi tüm salona yayıyordu. Adamların çaresiz bir suskunluğun derinlerine gömülmüş duruşları kadınların bedenlerinde sıra sıra dolaşıyor; gidip hayallerindeki farklı bedenlere, gidip rüyalarındaki farklı duruşlara, gidip zihinlerinin karanlık köşelerindeki kirli suretlere değdikten sonra aynı yerlerine geri geliyordu.

Kadınların bir sıcak gülüşüne, bir içten selamına; hafif, yalan yanlış bir dokunuşuna muhtaçtı bu kalabalık. Altlarına alsalar, içlerine girseler de elde edememenin, kadınların uzağında kalmanın ruhlarında bırakacağı eziklikten kurtulamayacaklardı.

Biriniz, içinizden biri görsün beni, görsün ve sevsin bakışı... Çok mu zor beni sevmeniz? Sizin böyle şeyleri bilmeniz lazım oysa. İçimdeki öfkeyi dindirmeyecek, açlığı söndürmeyecek belki ama sevin beni. Sevin, ne kaybedersiniz? Sizde bol miktarda vardır benim aradığımdan. Yok mu?

Garipsi huylar edindim nicedir / Garipsi duygular edindim. / Artık iyice tükenen / Bir ölü umuttan mıdır / Gittikçe yoğunlaşan bu yaşlı / Bu yılgın yalnızlıktan mı? / Yoksa eşiklerden sızan / Şu rezil ölüm korkusundan mı? / Söndürüp her gece ışıklarımı / –Yalancı bir aydınlığı siler gibi– / İncecik bir mum yakıyorum. /

Şair, cebinde şiiriyle dolaşıyorken birbirine benzer onlarca hikâyeye çarptığının farkındaydı. Aklına, durduk yerde, bu insanların şiir okuyup okumadıkları geldi. Okuyanlar varsa bile belleklerindeki şiirleri silip buraya öyle gelmiş olmalarını diledi.

Bu sokakların her gün, her gün, her gün aynı şekilde dolup boşalarak aynı şekilde çalkalandığını; kadınların her

düşlüyorum, başımda / Başımda o mavi erkeğim / Bir ölüm... geniş odalarda pembe / Devinirken mutluluk / Uykulara varır gibi usul usul / Usul usul susuyor yüreğim. / Sol yanımda kızım benim / Benim eski benim çocuk güzelliğim / sağ yanımda güluşü bir ilkyaz yeli / –Öyle hafif, öyle serin– / Yiğit oğlum, yağız oğlum... /

Kırıp bağırsam / Bağırsam diyorum avaz avaz: / Bir ölüm düşlüyorum ey insanlar / Bir ölüm... / Ölümüm evlere yas. /

Herkesin çocukluğunda kalmış evler kadar eski bu evlerden öyle bir ıssızlık duygusu yayılıyor ki, şairin pişmanlığı artıyordu iyiden iyiye.

Kadının, ellerinin kontrolsüz devinimlerini, rujunun parlak kırmızılığını, kokusunun eskimişliğini savura savura:

"Sapık mısın sen? Defol buradan!" cevabından sonra genelev sokağına koyu bir karanlık inmişti.

Sokağın sonundaydı artık. Kimsenin kalmadığı yarı karanlık bir yerdi burası. Lambaların fersiz ışıkları gönülsüzce, uyanık kalmaya çalışırcasına titriyordu. Yaşlıca bir kadın, evlerin hepsine sıvanmış ve yorucu bir gürültünün içinde sızlayan kimsesizlik duygusunun insanın içine işleyen bir tortusu gibi oturuyordu kapı önünde. Ruhunu ve bedenini alıp bu dünyadan gitmiş de geride sadece memelerini bırakmıştı adeta. Öylesine iri, öylesine sarkık...

Kendisine defalarca bu soru sorulmuş, o da defalarca aynı cevabı vermişçesine bıkkın, daha önceki sözlerin üzerinden geçiyormuş edasıyla ve kocaman bir sigara dumanının içinden konuştu:

"Beş yüz liranı alırım."

Çoktan dinmiş bir yağmurun soğukluğu vardı sokakta. Bu yüzden dünya da soğuyuvermişti bir anda.

Beş yüz lira şairin bir aylık maaşıydı neredeyse. Onunla bir ay ev geçindiriyordu. Bir ay memur odalarının anlamsız

sıkıntısını ruhunda taşıdıktan sonra eline geçen bu para, cebindeki dizelerin arasında şimdiden kaybolmuştu.

Sidik kokuyordu sokağın sonu. Bütün Ankara buraya işemişti sanki. Bütün yağmurlar buraya yağmış gibi loş, kasvetli, durgundu burası. Olduğundan daha da uzaktaymış hissi veriyordu. Sanki bu mahalleye ait bir sokak değilmiş de genelevi uzaktan izleyen bir yermiş gibi sakin, hatta ölüydü. Sessizlik bile çürümüştü.

Eriyip bitiyor mum / Bitiyor birden bütün düşlerim / Acımasız gerçeğime çıplak / Çırılçıplak dönüyorum. /
İnsan düşüncesinden / Hızlı araç yoktur diyen / Öğretmenim... öğretmenim... / Garipsi huylar edindim nicedir / Garipsi huylar edindim. /

Şiirin bittiğine kalbi kanaat getirene kadar onu cebinde taşırdı. Yanından ayırırsa onu bir daha ele geçiremeyeceğini düşünürdü. "Genelev Mektupları" bitmiş, külleri soğumuş olmasına rağmen hâlâ cebindeydi. Bir genelev kadınına okunmadan bitmeyecekti anlaşılan. Sonunda o gün gelip çattı.

Anasını ziyarete memleketine gitmişti. Çarşıya indi, çocukluk arkadaşı Terbiyesiz Üsüyün'ün dükkânına uğradı. Namıdiğer İzmirli Üsüyün ya da bir diğer adıyla Alo Üsüyün. Her lafa "Terbiyesizim ki" diye başlayan Hüseyin'in İzmirliliği ise gençken İzmir'e kaçmasından ve bir süre orralarda sürünmesinden geliyordu ama "Alo"sunu bilen yoktu. Üzerinde pek çok kimliği ve kişiliği taşıyabilecekken insanları yormamak için bu kadarı yeter demiş olmalıydı. Ya da arkadaşları kendilerini düşünerek ona lakap takmaya bir son vermişlerdi. En son nerede kalmışlarsa oradan devam ediyorlarmış gibi sıcak karşıladı Terbiyesizizmirlialo Üsüyün, sımsıkı kucakladı. Hoşbeşten sonra, eli kalem tutan birinin feleğini şaşırtan o can alıcı soruyu sordu:

"Nörüyon gardaşım, gene şiir miir yazıyon mu?"

Aloterbiyesizizmirli Üsüyün, "Bize bir kitabını imzalarsın artık," diyenlerden değildi. Gerçi satın alıp okuyanlardan da değildi ama en azından okumadığı halde okumuş gibi de yapmıyordu.

Şair, "Yok artık uslandım, şiir miir yazmıyorum, tövbe ettim," diyecekti ki, içinde dolaşıp duran dizelerin hatrına yutkundu. Nice sonra:

"Yazmasına yazıyorum da ciğerim, okuyamıyorum," dedi. Sonra hiç aklında yokken, lafı oraya nasıl getirdiğini kendisi de anlamadan "Genelev Mektupları"ndan ve Ankara'da, Bentderesi'nde yaşadıklarından söz etti.

"Gardaşıma bak," dedi bizim Üsüyün, "aşağı mektebi kapattırmazsam şerefsizim, kalk gidiyok!"

Kalktılar.

Üsüyün'ün verdiği cesaret birdenbire coşkuya dönüşmüş, şairin cebindeki şiir kalbinin üstünde pıt pıt atmaya başlamıştı. Çocukluğundan beri merak ettiği ama bu şehirde yaşadığı yıllar boyunca gitmek için en ufak bir çaba harcamadığı "aşağı mektebe" nihayet gidecekti demek. Lisedeyken, arkadaşlarının çoğu, yaşları tutmamasına rağmen girmenin bir yolunu buldukları "aşağı mektebe" gider, anlatmakla tükenmeyen anılarla dönerlerdi. Bir kez giden bile o işlerin kırk yıllık erbabı kesilirdi milletin başına. Gitmeyen ya da gidemeyenler onların sonsuz tecrübeleri karşısında ve insanı yiyip bitiren merak duygusunun kıskacında kıvranır dururlardı.

Sınıf arkadaşları taksici Mesut'u buldular. Mesut, genelev kadınlarının gözdesiydi; muayeneye, alışverişe gidecekleri zaman onu ararlar, onunla dolaşırlardı. Durumu anlatınca, şehrin aşağısına kurulmuş genelevi anında kontrol edip gelmişçesine fıldırdayan gözlerinde yeniyetmeliğinden kalma o çapkın ışık yanıp söndü; iri bedeniyle bir kez daha kucakladı şairi.

"Emrin olur gardaşım, istiyorsan bütün karıları dizeyim karşına," dedi.

"Sen o kadar babayiğit misin la?" diye dalgasını geçti İzmirli Üsüyün.

Arabanın kapısını yarı aralamışken durdu Mesut; kısa bir an düşünür gibi yaptıktan sonra bitirimlerdekine benzeyen ama kendine özgü çizgileri yüzünde dolaştırarak:

"Ellaham ki sen beni hiç masimiyon!"

"Ayıp ediyon gardaşım, senin gibi bir babayiğidi masimiyom olur mu? Hakkaten la Mesut, senin anan evraaç gibi bir kadın, baban dersen sabun kirtiği gibi bir adam, senin gibi kapılara sığmaz bir danayı nasıl doğurmuş?"

Mesut yine aynı düşünme süresini kullandı. Sonra birden çocuklaştı, ana babasının karşısında naz yapan bir oğlan çocuğuydu şimdi:

"He la gardaş, valla ben de sordum anama; bir gün böyle bizimkilerle karşılıklı oturuyok, ana, dedim, ne var gurban olduğum dedi; ana dedim, sen serçe kuşu kadar bir kadınsın, babam dersen aha yüzü burda, öyle dağların aslanı değil. Sen dedim, beni nasıl doğurdun? Anam azıcık utanır gibi yaptı, get deli oğlan dedi; deli deli gonuşma. Hadi gız ana, ölümü öp bak, nasıl oldu bu iş diye üstüne gidince güller gibi saçıldı bizimki. Aha senin bu baban var ya bu baban, topuğumdan başlardı beni öpmeye demesin mi? Aboooo... Babam durur mu, o da ordan sırıttı keyifli keyifli, her öptüğüm yere de bir altın koyardım dedi."

"Ulan çakal senin kime çektiğin şimdi anlaşıldı, yürü gidek, yürü," diyerek öne geçip oturdu Terbiyesiz Üsüyün.

Şair arka koltukta, dışarı çıkardıkları kollarıyla şehre dokunuyormuş gibi heyecanla kıpırdanan ve uzun bir yola çıkıyormuşçasına lafı ta eskilerden başlatan bu ikilinin genelev anılarının içinde sürdürdükleri yarışı keyifle izliyor, bir yandan her geçen gün yabancısı olduğunu hissettiği şehrin tıpkı

çocukluğu ve gençliği gibi yanından geçip gitmesine bakıyor, bir yandan da şiirini okuyacağı kadını düşünüyordu.

Ana yoldan ayrılıp yalnızca geneleve giden yola saptılar. Araba binanın duvarına iki santim kala durduğunda Mesut'la Alo Üsüyün çoktan inmişlerdi. Buradaki herkes tanıdıktı, ya da onlar herkese tanıdıkmış gibi davranmanın yolunu öğrenmişlerdi. Bekçi buyur etti, içerideki müşterilerden selam verenler, ayaküstü hal hatır soranlar oldu. Mesut şairin koluna girdi, loş ışıklı bir arabeskin içinde yanıp sönen bir eve soktu. Şair, Mesut'un kolunu sıkarak kendine çekti, kulağına usulca:

"Bir kişi yeter," dedi.

"Tamam gardaşım, siz şöyle oturun, keyfinize bakın."

İçeride birkaç kadın ve onlara çay taşıyan kuru mu kuru bir adamdan başka kimse yoktu. Bir de Ferdi Tayfur.

Tuhaf bir düşünceydi belki ama bir kadının böyle bir yerde bulunması garip geliyordu şaire.

Mesut yanında bir kadınla çıktı geldi nerden geldiyse. Güzelliği henüz solmamış, baktığı yeri görerek bakan bir kadındı. Gülümsemesi buralara ait değildi.

"Bu benim gardaşım şairdir ama bildiğin gibi değil, iyi şairdir," dedi Mesut şairi tanıştırırken.

Kadının güzelliği insanın içini acıtan bir güzellikti. Elini uzattı şaire:

"Sen de Aziz Nesin olma yolunda mısın?"

Ürkek adımlarıyla uğrun usul / Gelip sıralı sırasız / Karanlık kıyılarımda duran çocuk... / Örseli duyarlığımdan kalın örtüleri / –Kaba örtüleri, kara örtüleri– / Kaldıran çocuk... kaldıran çocuk... / Herkesin gerçeği kendine biricik / Bir beni söyletip de böyle kısacık / Bu yağma yürek, bu talan sevgi / Bu ucuz ten pazarını / Yazdığını sanan çocuk. / Herkesin gerçeği kendine acı / Herkesin acısı kendine biricik.

Şükrü Ağbi'ye, şiirinin, bana anlattığına benzer bir hikâyenin yanında ve bir başka kitabın içinde de yaşayacağını söylediğimde o da bana benim ona gülümsediğim gibi gülümseyecek midir acaba? Yoksa o soruyu sorduğumda olduğu gibi, yine, çok sevdiği kızgın adam rolünü oynayacak mıdır?

"Ağbi, *Genelev Mektupları*'nı okuduğun o kadının adını hatırlıyor musun?" dediğimde,

"Bu öykücüler de tuhaf ayrıntılarla uğraşıyorlar. Nerden hatırlayayım ciğerim, geçmiş gün, Kıymet miydi, Elmas mıydı, öyle bir şeydi işte..." demişti ya...

Benim hikâyemde de bir Kıymet Abla var dese miydim acaba? Kıymet Abla'nın mahallemizde, evlerden birinde solup gittiğini... Karısı ölmüş yatalak bir adamla evlendirildiğini. "Gül gibi bakıyor adama," diye herkesin övgüsünü kazanmışken, bir hayli toparlanan, eline yüzüne kan gelen adam tarafından, bir gün saçlarından yakalanıp döve döve öldürüldüğünü...

Şükrü Ağbi'nin elinde bu kez de "Gülümseme"* adlı şiiri vardı:

Genelevin ortasında ülkesiz bir bayrak. Memeleri dizlerine değdi değecek. Ağzının kıyısında çok eski bir kırmızı. Uzak bıçkın bir sabahın kasıklarında sönmüş. Sigarayı değil etini çekiyor. Güneş saati onu göstermeyeli üç gençlik geçti. Hepimizin erken tutkularından bir gülümseme. Günahlarımızın annesi. Evler erimiş. Yataklar özgür. Dışarılar çoktan hayatın dışında. Camlardaki kalabalık nicedir insan. Herkesin gideceği yeri gören bir bağışlama gözleri. Hüzünle balmumu arası bir yerde duruyor.

Hayatınızı yazdım diyorum. Yazdın mı? Evet, yirmi beş yıl önce. Harfler ağzımda cam tozu. Gülümsüyoruz. Avlunun taşları bildik sözünde. Azizem uzanıp ağzımı öpüyor.

(*) Şükrü Erbaş, *Unutma Defteri*, 1. baskı, Kanguru Yayınları 2007.

Ortada Hiçbir Neden Yokken

hayat durma noktasına gelmişti kasabada. Belediye hoparlöründen öyle bildirilmişti. Postacı Yunus'un belediyede bir partili kanalıyla işe başlayan ve hemencecik evlendirilen kızı, taze gelin Meliha, hayatın duracağı o noktayı önündeki satırların arasında görmüşçesine tedirgin, vurguları yanlış yerlerde yapa yapa okumuştu bildiriyi. Millet birbirine çarpıp dağılan sesleri görmek değil sadece duymak ister gibi bir gözünü kısıp kulaklarını dört açarak dinlemişti. Dinlerken de boşlukta belirledikleri bir noktaya bakarak bildirinin yazılı olduğu kâğıdı görmeye çalışmış, hatta görmüşlerdi: Belediye başkanının imzası nal gibi duruyordu işte kâğıdın yüzünde. Yalan yoktu. Kasabanın yaşlıları da öyle demişlerdi zaten. Bizim zamanımızda da böyleydi, demişlerdi, ne zaman böyle değildi ki diyenler olduğu gibi, dedemin dedesinin zamanında da aynıymış diyerek geçmişle şimdinin arasındaki kapıyı aralayan dedeler olmuştu. Ortada hiçbir neden yokken kasabada hayatın durma noktasına geleceğini belediye başkanı da biliyordu. O yüzden sabahları erken kalkıyor, makam arabasına binmeden, neredeyse evinin için-

de çalkalanıp duran yakındaki çarşıya iniyordu. Çay söyleme yarışına giriyordu esnaf. Çaylar yudumlanırken de birçoğu hemencecik kendi çapında bir belediye başkanı ya da en azından bir devlet çalışanı oluyor, altlarına hayalî birer koltuk çekip kasabayı bu ülkenin en iyi kasabası yapmaya söz veriyordu. Kimi başkanın bitip tükenmeyen hizmetlerinden duyduğu memnuniyeti dile getirerek dükkânını bereketlendirirken kimi de gözlerden gözlere taşındıkça ağırlaşan endişeli bir sessizliği dolaştırıyordu ortalıkta. Bu sessizliğin içinde başkanla aralarının ne kadar da iyi olduğunu fısıldayan sırıtışlar da vardı, kasabayla birlikte başkanın sonunun yaklaştığına sevinen kurnaz bakışlar da... Derken nasıl oluyorsa oluyor, kasabanın üstüne çöken durgunluğu unutuyor, bundan sonra ne halt edeceklerini unutuyor, kimsenin görmediği biri aralarına girmiş de kulaklarına bir şeyler fısıldamış gibi kendi dillerini unutuyor ve başkandan devraldıkları, başkanın da başbakandan ödünç aldığı bir dille konuşmaya başlıyorlardı. Fakat her ne kadar kendilerini devletin yerine koyup onun bulunduğu yerden baksalar da, ortada hiçbir neden yokken

hayat durma noktasına gelmişti kasabada. Günün bir bölümünü ütünün kumaşta gezinirken yaydığı o tuhaf, daha doğrusu insana bıkkınlık veren sıcaklığın ağırlaştırdığı daracık terzi dükkânlarında; bir bölümünü aynada gezinen kırpık kırpık makas şıkırtılarının gazete hışırtılarına karıştığı berberlerde; bir bölümünü iyice demlenmiş, hatta acımış bir sıkıntının dipsiz bir uğultuyla birlikte yudumlandığı kahvehanelerde; bir bölümünü de sigara almak için uğranılan kederli bir ıssızlığın çın çın öttüğü bakkal veya selam vermeden geçti gitti denilmesin diye şöyle bir kafanın uzatılıp sonra da orada unutulduğu dükkân önlerinde geçiren kasabanın erkekleri bu anonsu duyunca pek de umursamadılar. Çünkü eskiden hayat bu kasabadan daha büyüktü. Oysa

bebeklerin büyüyerek yavaş yavaş mahalledeki diğer çocukların arasına, oyunlara katılması gibi, gözleri sütlü ihtiyarlar da yavaş yavaş ortalıktan çekilip evlerin koruyuculuğuna sığınıyor, oyundan daha çabuk çıkıyorlardı artık. Evlatlar, durup dururken ihtiyarlayan, gözlerinin önünde felç olup yatan ana babaları için bir şey yapamıyorlardı. Sevdikleri ölüyordu, bir şey yapamıyorlardı. Oğulları, kızları evlenip gidiyordu; ikinci bir evimiz, bir kapımız daha var artık diye sevineceklerken, gelinleri ya da damatları suratlarına kapatıyorlardı o kapıları. "Ben yokken evden dışarı çıkamazsın, annene bile gidemezsin!" diyordu o ince bıyıklı damatlar. Hiçbir yeri görmeyen pencerelerin arkasında biriken sessizliklerde, dünyayı yalayıp yutmuş gibi sert bakan bu heriflerin gözleri ve sesleri dolaşıyordu onlar yokken bile. Sonra dayak yiyordu kızlar eskiden olduğu gibi. Babalarsa kendi içlerini dövüyordu. Küçücük çocuklar üç kuruşluk etek, ayakkabı, ya da pantolon için üç saat ağlıyorlardı da kimsenin elinden bir şey gelmiyordu artık. Zengin kızlar fakir oğlanlarla yine evlenmiyor, hatta yüzlerine bile bakmıyor ama fakir oğlanlar inatla zengin kızların peşinde dolanmaktan vazgeçmiyorlardı yine. Koca koca adamlar birbirinin arkasından ana avrat dümdüz gidiyordu durup dururken. Kendi avradına biri küfredecek olsa dünyayı onun başına yıkacağını söylerken, bir başkasının avradına ağız dolusu, göğsünü gere gere, kendisiyle gurur duyarak, erkekliğine olan inancını ve güvenini tazelemiş olarak, başkalarına anlatacağı bir başarı daha elde ettiğini düşünerek küfür ediyordu bu adamlar. Yoksullar niçin yoksul olduklarını düşüneceklerine, bu yoksulluğun dedelerinden babalarına, onlardan da kendilerine geçtiğini düşünmeyi seviyorlardı artık. Çocuklarına da işte böyle güzel bir yoksulluk bırakacaklardı. Onların da tıpkı anne babaları gibi neye el atsalar, elleri boş kalacaktı. Hayal kurmaya utanacaktı onlar da. Yoksulluktan kurtulmak için bir an

evvel hayırlısıyla ölmeyi isteyeceklerdi ortada hiçbir neden yokken. Babaları öldükten sonra üç kuruşluk miras yüzünden birbirine düşman olacaktı kardeşler. Ortada hiçbir neden yokken karılarını dövecekti her şeyi çok bilen, kerameti kendinden menkul erkekler. Şöyle uzaktan bakınca gerçekten de erkeğe benzeyecekti bunlar. Bir çuval bıyıkları, mertliğin felsefesini yazmış gibi konuşmaları, sekiz okka taşşak gezdiriyormuş gibi yürüyüşleriyle kalıplarının adamı kişilere de benzeyeceklerdi hatta. En çok oy alan partiyi destekleyecek, kimseye bırakmadıkları ülkeyi kendileri yönetiyormuşçasına şişineceklerdi üstelik. Asgari ücrete mahkûm değillermiş gibi paralı görünmeye, isteseler her şeyi satın alabilirlermişçesine caka satmaya devam edeceklerdi. Hal böyleyken şimdi kasabanın dediği mi olacaktı? Kasabadaki tek bir ânın, zaman içindeki bütün zamanların özeti olduğunu ve kasabanın bütün hikâyesinin tohumunu içinde taşıdığını herkes bilirdi de şimdi ortada hiçbir neden yokken

hayat durma noktasına gelmişti kasabada. Belki de onlar için hayat denilen şey zaten olmayan bir şeydi. Bunu duyan yaşlı adam, "Doğru söze hacı emmin ne desin?" diye söylendi. Çarşıya her gidiş gelişinde mola verdiği yokuşun başındaki taşa ağır ağır çöktü. Bahçe duvarına sırtını dayadı, bastonunu dizlerinin üzerine yatırdı, yüzüne düşen yaprak gölgelerinden yayılan yalancı serinliğin ferahlığında derin bir nefes aldı. Arada bir sanki rüzgâra yakalanmışçasına gönülsüz de olsa bir iki şıpırdayan yapraklar donup kalacaktı ki, "Bak hele yavrum, sen kimin oğlusun?" diye yoldan geçen saçları limonlu, belli ki çarşıya geç kalmış delikanlıyı durdurdu. Oğlanın çok uyumaktan şişmiş gözlerinde kahvede onu bekleyen boşluğun sıkıntısı çalkalandı bir süre. "Temelli bir hoş olmuşsunuz yavrum, siz nasıl gençsiniz, durup da iki çift laf etmek yok mu? Sen kimin oğlusun? Şapkacı Mahmut'un mu? Ananın adı ne? Nefiye mi? O nasıl ad öyle? Ni-

ye öyle ad koymuşlar ki! Ben aklımda tutamam onu. Fadime koysaymışlar ya... Fadime olaymış iyiymiş. Neydi ananın adı, Fahriye miydi? Fadime olaymış keşke. Bizim köyde bir Fadime vardı, çakır Fadime... Bir baktı mı bütün dünya sana bakıyor sanırdın. Sen bizim köyü bilir misin? Nerden bileceksin? Babalı derler bizim köye. Sen burada mı doğup büyüdün, ben niye görmemişim seni? Akşamdan sabaha büyüyorsunuz tabii, nerden tanıyacağım değil mi? Sen beni bilirsin, öyle ya, sen çocukken de ben ihtiyardım, aha bu kasaba gibi, ne o ölüyor ne de ben... Senin gibi delikanlıyken köyü bir ucundan tutup silkeler, öbür ucuna geçip seyrederdim. Fadime de çakır çakır bakardı bana. İnsan her dakika o bakışları özler mi? Ben özlerdim. Bir de köyü. Çıkıp dam başına, köyü seyrederdim. Öyle severdim köyümü. Bu kasabayı öyle sevemedim bir türlü. Şimdi de hayat duracakmış diyorlar. Bize ne hayattan? İster durur, ister yürür, kim karışır! Bize bir hayat verilmedi ki derdine düşelim. Aman yavrum, seni de yolundan eğledim, kusuruma bakma, hakkını helal et. Yoruldum iyice, yatağıma yatıp biraz da yer dinleyeyim. Yere yakın oldukça içimin sızısı azalıyor, başladığın yere dönersen nerede olduğunu daha iyi anlıyorsun malûm..." Oğlan, daha yaşlı adam sözünü bitirmeden yola koyulmuş, çoktandır ertelediği sigarasını apar topar yakmıştı. Acelesi vardı, çünkü gerçekten ortada hiçbir neden yokken

hayat durma noktasına gelmişti kasabada. Zaten kasaba türküsünü yitirmişti. Artık kadınlar türkü yakmıyordu. Öyle olunca da kasaba soluksuz kalmıştı. Savunmasız kalmıştı. Dünya eksilmeye başlamıştı öyle olunca da. Sokaklar aynıydı artık, birbirine benzeyerek eksiliyordu işte. Çarşıdaki dükkânlar, evler, evleri dolduran eşya, çocuklar, çocuklar bile birbirine benzeyerek kendilerini eksiltiyorlardı. Yağmurdan sonra kokmuyordu ortalık. Kar bile eski kar değildi. Kasabayı avuçlarının içinde tutan tepeler bile küçülüyor-

du. Kaygılı bir bekleyişin orta yerinde terk edilmiş gibiydi her yer. Sonuçta ortada hiçbir neden yokken

hayat durma noktasına gelmişti kasabada. Ve insanlar artık hikâye anlatmıyorlardı. Hikâye anlatmayı unuttuklarından mı, anlatacak hikâyeleri olmadığından ya da aynı hikâyeyi anlata anlata bıktıklarından mı, her nedense artık, işte hayat ortada hiçbir neden yokken

Öteki İlgililer

Son zamanlarda kapıldığım öfke nöbetlerine her gün bir yenisi ekleniyor. Bu hale nasıl düştüğümü kendime bile anlatamıyorum. Elimizde tuttuğumuz hayat, insanlığımız yok olup gidiyor ve ben bir şey yapamıyorum. Bir süredir yakamı bırakmayan bu nöbetler yüzünden umutsuzluk içindeyim. Her gün, her saat Başefendi'nin arzıendam ettiği haberleri izledikçe, gazete başlıklarını gördükçe içimden bir ateş yükseliyor ve zor zapt ettiğim küfürle sarmalanmış bir çığlık boğazımda düğümleniyor. Arkadaşlarımla eskisi gibi sık buluşmuyorum; buluştuğumuzda da kayışı kopmuş Bulgar tüfeği gibi bir kenarda, tek kelime konuşmadan, daha doğrusu patlamadan, süngüm düşük bir şekilde oturuyorum. Bu arada bütün ülkeyle birlikte kasabamızda da gün geçtikçe ortam gerginleşiyor, Başefendi uykumuzda bile bize bağırmaya devam ediyor.

Meğer Başefendi başımızda değilken ağzımızın tadı varmış da haberimiz yokmuş. Sanki şimdi elimizden alınan hayatı yaşamamış, o hayatın içinden payımıza düşen güzel günlerin tadını almamış, bu ülkenin içinden geçtiği dönemlere tanık olmamıştım. Ne bir kitap okumuş, ne çocuk sahibi ol-

muş, ne öğrenci yetiştirmiş, ne bir söz söylemiş, ne de herhangi bir konuda mücadele etmiştim.

İsteksizdim. Her şeyin yok olup gitmesini isteyecek kadar isteksizdim.

Karısı uyanmadan kendine iki bardaklık çay yapardı. Bir keklik kanadını süzüp geçmiş ve kanının rengini bırakmışsa çaya, keyiflenirdi. O anları biraz daha uzatmak için serçeleri arardı gözleri. Onlar da hemen gelirdi. Cevizin ağır yeşilini dutun parlak ışığına, elmanın sulu kırmızısını eriğin utangaç moruna bir götürür, bir getirirdi serçeler. Sesleri birbirine çarpıp parçalanır, kanatlarının pırıltısı kalırdı ağaçlar arasında.

Sardunyalara su verdi. Suyu içen toprak kızardı.

Kuşlara bir haller olmuştu. Ağaçları, dalları, hatta yere düşen gölgelerini bile ayırmışlardı. Birinin gittiği ağaca öbürü gitmiyor; giderse diğeri yer değiştiriyordu. Cıvıltıları bile kavga eder gibiydi. Dal için, yaprak için, her zaman aynı yere attığı ekmek kırıntıları için, bir damlacık su için baş dönmesine benzer bir hızın pervanesinde savrularak birbirlerini yeryüzünden ve gökyüzünden silmeye çalışıyorlardı.

Saatine baktı. Masadaki soğumuş çay bardağını alıp çardaktan çıktı, eve yöneldi. Bahçeye açılan mutfak kapısından içeri girdi. Kendisi için demlediği küçük çaydanlığı ocağın üzerinden aldı, yerine daha büyük olanını koydu. Demlik temizlenmiş mi diye bir kez daha kontrol etti, çayını attı, üzerine azıcık su gezdirdi, ocağı biraz açtı. Karısı uyanana kadar çay demlenir, o da yavaş yavaş kahvaltıyı hazırlardı.

Bu her sabah böyleydi. Saati kurmadığı halde, sabah ezanıyla uyanır, yaz kış demeden soğuk suyla abdestini alıp namaza dururdu. Sonra bahçeye çıkıp kuşların dünyayı uyandırmasını beklerdi. Emekli olmayı en çok bunun için istemişti. Sıkılırsın, öğrencilerini, okulunu özlersin diyenlere aldır-

madan bu vakitlerin tadını çıkarmayı hayal etmişti. Yıllardır biriktirdiği kitapları keyifle okumak, ıskaladığı küçük anların peşine takılmak, huzurlu bir hayatın kapısını aralamak...

Önce gidip gazeteyi almalıydı. Gazeteci denilen o suratsız herif verecek miydi bakalım? Değil mi, bir de o var! Gazeteci Ekrem. Yeni adıyla Gazeteci Aziz. Keyfi yerine gelene kadar gazeteleri satmaz. Eğilip doğrulması, bir taraftan diğer tarafa dönmesi altı ay sürer. Sorulan sorulara bile eğer tenezzül buyurursa üç gün sonra cevap verir. Bu yavaşlığından olsa gerek, kırk yıldır altmışında gösteriyor ve ölüme doğru tek bir adım atmıyor. Kasabanın tek gazete bayii. İnsanlar kapıda kuyruk olacak ki keyfi yerine gelsin. Ekleri isteyemezsin. Şimdi sırası mı dercesine öyle bir bakar ki... Kavga etsen, bir daha ömür boyu gazete alamazsın bu kasabada. Başefendi'nin sevmediği gazetelerden birini istediysen, yandın.

Evet, olan sadece kuşlara olmamıştı.

Başka bir dünyaya göç edilmiş de nerede olduğunu anlamaya çalışıyor ya da elindeki hayatı alıp başkasını vermişler de şaşkınlığının içinde oradan oraya koşturuyormuş gibi kendine gelemiyordu sabahları.

Son zamanlarda daha çok konuşuyordu kendiyle. İçinde biri vardı. Başefendi'nin görevlendirdiği, onun suretine bürünmüş biri. Karşılaştığı, konuştuğu, konuşmasına tanık olduğu kişiler, içindeki adamla yer değiştirse de, sureti değişmiyor, kelimeleri ve konuşma biçimi aynı kalıyordu.

Kahvaltıyı hazırlıyorken belediye hoparlöründen yapılan anonsu duydu:

"...törene, sayın kaymakamımız, belediye başkanımız, jandarma komutanı, daire amirleri ve öteki ilgililer katılacaktır. Tüm aziz milletimiz davetlidir."

Belediye Başkanı'm tanıyordu. Çocukluk arkadaşı ve meslektaşıydı. Öğretmenlikten emekli olduktan sonra hep meraklı olduğu siyasete girmiş, partiler arasında dolaşmış, so-

nunda amacına ulaşmıştı. Kaymakam'ın nasıl biri olduğu da kısa süre önce ortaya çıkmıştı.

Gidiyordu demek.

Başı dururken ayağına taş değmesin, dedi içinden. Vatandaşa o lafı eden adam başka bir yere tayin olmuştu ve bu kasabada ona uğurlama töreni düzenleniyordu.

Garip bir bulantı dolaşıyor içimde. Dünya bir ara olduğu yerde duruvermiş, bu arada birçok şey yer değiştirmiş, sonra dünya kaldığı yerden yoluna devam etmiş de içimdeki çalkalanma oradan kalmaymış gibi hissediyorum. Bir oyunun içinde olduğumuza her geçen gün daha çok inanıyorum. Ebe olan ben ve benim gibiler. Biz gözlerimizi kapatmış sayıları sayıyorken onlar kaçıp saklanmış ve bizi izleyerek eğleniyorlar.

İnsan kendini kendi memleketinde, çocukluğundan kalma solgun da olsa birtakım görüntülerin koşturup durduğu sokaklarda, içinde yaşadığı, nefes aldığı yerde yabancı hisseder mi? Ediyormuş demek. İnşaatına tuğla taşıdığı camiye giderken çekinir mi? Çekinirmiş. Ayakları geri geri gider mi? Gidermiş. Başefendi'nin ağzıyla, tastamam onun kelimeleriyle, cümleleri aynı onun gibi kurarak konuşan imam efendiden soğur mu? Soğurmuş. Beşefendi'den ödünç aldığı kibir ve öfkeyle, hangi gazeteyi okuyacağımızdan hangi televizyon kanalını izleyeceğimize kadar her şeye karışan; camiye gelenler dâhil neredeyse kimseyi gerçek Müslüman saymadığı bir yana, hemen, bir dakika bile oyalanmadan cihada gidilmesi gerekirken, daldıkları gaflet âleminden ve büyük bir umursamazlıkla içinde yüzdükleri sefahat bataklığından çıkamamış şu gafilleri azarlayan imam efendiye, dilinin ucuna kadar gelen ama yutkunurken boğazını tıkayan sözlerle ağzının payını veremediği için kahrolur mu insan? Olurmuş. Caminin ortasında ayağa kalkıp, hoca, düşman neredeyse göster, hadi bizi oyalama, düş önümüze de nere-

ye cihada gideceksek gidelim dememek için kendini zor tutar mıymış? Tutarmış. Peki, tutunca, kuruyan dilinden içine doğru yayılan bezdirici bir çöl büyüdükçe büyür müymüş? Evet. Bir insan kendini Allah'ın evinde dışlanmış, aşağılanmış hisseder miymiş? Öyleymiş.

Kardeşlerimin, akrabalarımın arasında bile yer bulamıyorum kendime. Kafamın içinde dolanıp duran kelimeler birbirlerine çarpa çarpa bozuldu, her biri okkalı birer küfre dönüştü.

Bu ilçeden bu zamana kadar nice kaymakam geldi geçti ve fakat böylesi ne görüldü ne de duyuldu. Giderayak uğurlama töreni yapılacakmış. Gidiyorsan git, anan götüne kil çalsın. Bize ne? Şimdi bunlar bir de resmigeçit yapmasınlar? Öğrenciler, resmî kuruluşlar, dernekler, gaziler, avcılar, onlar bunlar...

Kahvaltıdan sonra karısına:

"Ben çıkıyorum," dedi, "becerebilirsem gazetemi alayım, biraz oyalanır sonra da stadyuma giderim."

"Hayırdır? Stadyumda ne işin var?"

"Kaymakam ayrılıyormuş da, tören yapılacakmış."

"Bize ne, giderse gitsin! Su mu dökeceğiz arkasından?"

"Bize ne olur mu canım? Ne yüzle çıkacak milletin karşısına bakalım?"

Karısı hatırlamıştı birden. Bakışı değişti, farkında olmadan bir eliyle ağzını kapattı:

"Ha! Bu herif hani şu...vatandaşa... şey diyen..."

"Tastamam o işte. Bir bakayım, uğurlamaya giden kaç kişi var? İster misin o vatandaş da gelsin..."

Yağmur görmemiş yaz tozu vardı sokaklarda. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin iri birer sobayı andıran siloları bıkkın bir donukluğun içinde kasabaya uzaktan bakıyordu.

Biz burayı kendi memleketimiz, kendi yurdumuz sanıyorduk. Bozuk yolları, kaldırımı olmayan cadde ve sokakları, akmayan suyu, sert geçen kışları ile bizim kasabamızdı burası. Komşu şehirlere fabrika yapılırken onlar bizi geçiyor diye üzülen bizdik. Gençlerimizin iş bulamaması, kasabanın kocaman bir kahveye dönmesi, yeniyetmelerin internet kafelerden çıkmaması yüreğimizi dağlıyordu. Meğer bu memleket bizim değilmiş. Buraların insanına hiç benzemeyen, nerenin insanına benzediğini de bir türlü çıkaramadığımız, yolda gördüğümüzde selam vermeyeceğimiz tipte adamlar, kasabayı elimizden aldıkları gibi bizi de adeta kapı dışarı ettiler. Bir de, bir aklımız olduğunu unuttular... İşte bak, meydandaki eski konağı restore edip Kültür Müdürlüğü'ne verdiler; onlar da bilmem ne talebe yurdu derneğine vermiş. Kocaman bir tabelası var. Neden öğrenci değil de talebe bunlar? Evlerinden alınıp bir sokak ilerideki yurtta evlerine hasret yatılı çocuklar oldukları için mi? Kardeşlerinin anne kucağında nazlandığını, arkadaşlarının sokakta, oyunların içinde yuvarlandığını bilen, gören bu çocuklarla neler yapmayı planlıyorlar?

Kahvede bir tanıdığına rastladı. Birbirlerine hal hatır sordular.

"Bu yaştan sonra yeşerip de bostan olacak halimiz yok ya," dedi adam. Kalın çerçeveli gözlükleri vardı.

"Yaşın kaç oldu İbrahim Ağbi?"

"Altmış yedi buçuk."

Bitmeyen bir alnı vardı.

"Altmış sekiz demeye korkuyor musun?"

Güldü. Adam gülmedi ama. Çayını yudumladı, uygun anı yakalamanın tadını çıkarırcasına ağır hareketlerle cebinden bir tomar fotoğraf çıkardı. Ailesine ait eski fotoğrafları renklendirmiş. Dedesinin renklendirilmiş fotoğrafının renkli fotokopisini almış yanma, aslı evdeymiş. Dedesini tanır mıy-

dı? Hayır. Devam etti adam. Kendi çocukluk fotoğrafları, son dönemde çektirdikleri... Bakır işlemeciliğiyle uğraşmış bir ara, haberi var mıydı? Yoktu. Rahmetli ninesi, dedesi, babası kim varsa, aile büyüklerinin resimlerini bakır tepsilere işlemiş. Belediyenin katkısıyla sergi bile açmışlar, ziyaret etmiştir herhalde değil mi? Hayır. Oldu mu şimdi, belediyemizin ve sayın başkanımızın hizmetleri... Sokturma şimdi hizmetine... Efendim? Yok bir şey, sen devam et. Ha, ne diyordum, bak bu da en küçük torunun son fotoğrafı...

Bir üniversitenin, 95 yıl önce ölen padişaha doktora verdiğini söylüyordu televizyondaki boyunsuz sunucu; sözlerinin sağında solunda açılan boşluğu görmüşçesine şaşkındı bakışları.

"Bir çay daha içer misin İbrahim Ağbi?"

Burnunun altında varla yok arası çekingen bir bıyık.

Başefendi yine televizyonda. Bu kez bir üniforma var sırtında. O kadar sert ki bakışları, üniforması bile esas duruşa geçmiş.

"Sağol hocam, içmeyim. Törene gideceğim, kalkarım birazdan. Sen gelmeyecek misin? Ne de olsa mülki amirimiz değil mi? Hizmet noktasında kasabamıza çok şeyi oldu."

"Sahi İbrahim Ağbi, az kaldı unutuyordum, sen de adını değiştirdin mi?

Ağzının içinde şeker varmış da, o tadı yutmuş gibi:

"Değiştirdim ya, değiştirmez olur muyum? Ben de Aziz yaptım adımı, herkes gibi..." dedi.

Eski "Gürses", yeni "Millete Hizmet" gazetesi sahibi Matbaacı Osman geçti o arada kahvenin önünden. Yine kimseye selam vermedi. Yıllardır kendini gazeteci olarak kabul ettirmeye çalışıyordu ama kasabalılar ona matbaacı diyordu da içlerinden biri bile gazeteci demiyordu.

"İbrahim Aziz Ağbi sen git, ben arkandan gelirim," dedi, çay parasını ödemek için garsonu arandı.

Başefendi az önce buradan geçmiş gibi bir hava var çarşıda, dükkânların önünde. Sanırsın, bütün televizyon kanallarında gürledikten sonra dükkânlardaki, kahvelerdeki, irili ufaklı bürolardaki televizyonlardan adımını dışarı atmış, gidip bir kahvenin önündeki sandalyeye oturmuş, köşedeki büfenin önünde dikilmiş, vitrinlerin kıyıcığına tünemişti ve konuşmaya devam ediyordu. Kimi zaman bir üniformanın korunaklı uzaklığına sığınıp arkasındaki silahların gölgesinde halka gözdağı veriyordu Başefendi; kimi zaman elinde fötr şapkasıyla halkın arasına katılıp sahte gülücükler dağıtıyordu. Bazen müşfik bir din adamı suretinde vatandaşına iki cihan saadeti vadediyor, bazen de dünyaya kafa tutan bir komutan edasıyla önüne gelene saldırıyordu. Kâh, yanına beşibiryerde misali üniformalıları dikiyor, kâh, seyrek bıyıklarıyla kuşları bile ürkütüyor, kâh, fötr şapkasının gölgesini Toprak Mahsulleri Ofisi'nin silolarında parlatıp söndürüyordu. Başefendi kılıktan kılığa girdikçe bütün ülkeyle birlikte kasabalılar da kendilerini yeniliyor, onun sözlerini hemen kendilerine mal ediyor, aynı söyleyiş biçimiyle tekrarlayarak birbirlerine kenetleniyorlardı.

Yüzlerce kasabalı bir uğultu halinde stadyuma doğru akıyordu.

Stadyumun çevresi polisten geçilmiyordu. Herkes protokolün gireceği kapıya hücum etmişti. Görevliler, halkı stadyumun diğer kapılarına yönlendirmeye çalışsalar da başarılı olamıyorlardı.

Ben de protokol kapısına yöneldim. Törene katılan ilgililerle öteki ilgililerin gireceği bu kapıdan geçmek kolay değildi. Kalabalığın azalmasını bekledim. Stadyumdan yayılan Başefendi'nin partisinin seçim şarkıları ortalığı inletiyordu.

Nihayet içeri girmeyi başardığımda protokol tribününün ağzına kadar dolu olduğunu gördüm. Karşı tribünde ise tek başına oturan bir kavat vardı.

Güzel Şeyler İşte

Şu çocuk var ya, iki üç günde bir buraya düşen, kar tanesi gibi ürkek çocuk; adımlarını bana göstermeden yürümeye çalışan, tahtalar gıcırdamasın, gıcırdamasın da tüm nemrutluğumla gözlerinin içine bakarak onları elinden alıp kör bırakmayayım diye karlı kirpiklerinin arkasına saklanan çocuk; işte o, ileride bir gün yazar olacak ve benim hikâyemi yazacak.

Şimdiden bir şeyler karaladığına, el yazısını kitap harflerine benzetmeye çalışarak yazdıklarının basılı halini gözünde canlandırdığına, her gün yutarcasına okuduğu kitapların hışırtılarını aralayarak üzerinde adını gördüğü hayalî kitaplara doğru yürüdüğüne eminim.

Camlı dolapların önünde dikilirken orada daha fazla kalmak istediğini ve o kitapların tamamını eve götürerek yemedeniçmedenuyumadannefesalmadan okumak için çırpındığını biliyorum. Çünkü cılız suretini orada unutup, define ve esrar dolu bir adadan diğer adaya, denizlerin soğuk sularından çöllerde savrulan kızgın kılıç şakırtılarına, karlı kurt ulumalarından büyülü sarayların masalsı fısıltılarına, yaşlı öksürüklerin yankılandığı pansiyonlardan rüzgârlı hayal-

ler işleyen genç kızların gözyaşı döktüğü malikânelere dolaşıp dururken, açtığı her kapağın camında kendini çoğalttıkça çoğaltıyor. Hiçbirini okumadığım halde bütün bunları da biliyorum. Biliyorum çünkü çocuk, benim böyle kıpırtısız, sessizliği genişlettikçe genişleten oturaklı duruşumdan ve hepsini yalayıp yutmuş, artık dünyada kim ne yazarsa yazsın merak etmeyen bir bilge gibi anlamlı, hem de çok anlamlı bakışlarımdan böyle bir sonuç çıkarıyor.

Oysa kütüphanenin derin mi derin sessizliğini bozamayan tahta zeminin loş gıcırtıları ve insanların yüzünde parlayıp sönen soba çıtırtılarına değil, dışarı bakarım ben. Kar bulanıklığının iyiden iyiye daralttığı caddeye, kış geldi geleli ortada görünmeyen şehre. Ben bakarken şehir bu daracık pencereye sığar, tüm kasvetiyle masamın üzerine geçici bir öğle sonu güneşi gibi yansır.

Çocuk, dikilip kaldığı yerde ayaklarının üşümüşlüğünü bıraktığı için utanıyor. Yerini değiştirse daha fazla üşüyecek. En iyisi, ciltlenirken üzerlerine kapak resimleri yapıştırılmış kitapların sıcak renklerine dalmak.

Kütüphanede başka birileri var mı yok mu farkında değil. Keşke olsa diyor. Kalabalık olsa da şu nemrut kütüphaneci, şu meymenetsiz adam beni unutsa, ben de doya doya bütün kitapları elden geçirsem. Alamasam bile en azından elim değse. Elime, kadim zamanların tozu, bilinmedik coğrafyaların kuytuluğu, dünyanın öbür ucundaki ruhların çırpınışları bulaşsa...

Güç bela karar veriyor elindeki kitaplardan birini almaya. Gözlerinin gerisindeki birbirinin elinden tutmuş cıvıltılar ondan önce bir koşu tutturuyor eve doğru. Bağırmak, sevincini haykırmak istiyor ama birdenbire aklına ben düşüyorum, elindeki kitaba daha bir sıkı sarılıyor.

İçinde bir şeyler kabarıyor kütüphaneden çıkınca. Ellerinin buz kesmesine aldırmıyor.

Su geçiren ayakkabılarının içinde sızlayan ayaklarıyla karları eze eze evine doğru giderken dayanamayıp elindeki kitabın sayfalarına göz attığını, arada bir tozutan kardan kitabı nasıl sakladığını, sobanın dibindeki mindere ısınmaktan çok yarıda kalmış cümlelerin sonunu görmek için alelacele oturduğunu görüyorum.

Kitaplar kışa mı yakışıyordu?

Hastalanmıştı. Sobanın hemen dibine serilen yatakta kat kat yorganların altında, ateşler içinde yatıyordu. Ateşi düşüp azıcık gözünü açtığında okuyacak kitap arıyordu. Aklını buraya gönderip dolapların önünde ağır ağır dolaştırıyordu. Ben bile sevimli geliyordum ona o an.

Babası, "*Çalıkuşu*'nu okudun mu?" diye sormuştu.

Okumayı askerde, o da gazetelerin başlıklarını ve zarfların üzerini güç bela okuyacak kadar öğrenmiş babasının bir kitaptan söz etmesi tuhaftı. Çalılıkların arasında, bütün kuşların rengini renginde, bütün kuşların sesini sesinde taşıyan güzeller güzeli bir kuş şakımaya başladı birdenbire. Sonra çevrilen bir kitabın sayfalarından fırlamış gibi gelip karşımda durdu.

"*Çalıkuşu* diye bir kitap var mı?"

Sesinde, hasta yatağında yatan, gözlerinin feri sönmüş ateşli bir çocuk vardı.

"Sen okudun mu peki?" demişti babasına.

"Tabii okudum, okumaz olur muyum?" derken bir koşu askerliğini yaptığı yere gitmiş, giderken yanında götürdüğü çocuğa, orada, diz boyu otların yumuşaklığına uzanmış asker arkadaşını ve elindeki kitabı göstermiş, hatta askerliğini yeniden yapıp gelmiş gibiydi babası.

"Nasıl peki?"

"Çok güzel."

"Ne anlatıyor?"

"Ne mi? Güzel şeyler işte..."

Adı bu kadar güzel olduğuna göre kendi de güzel olmalıydı. Adlarını sevdiği kitapları kıskanıyor, kendine saklamak istiyordu.

"Yok!" dedim çocuğa.

Benim hakkımda hiçbir şey bilmiyor, kitaplar kadar sessiz olduğum aklının ucundan bile geçmiyordu. Kitaplar gibi içimden konuştuğumu, ağır bir kapağın altında ezildiğimi görmüyordu.

Benden nefret ediyordu.

Çünkü ben onun ileride çalışmak istediği yerde çalışıyordum. Onun oturmak istediği masada oturuyordum. Bu masa, benim gibi bunca kitabın arasında oturup da tek satır okumadan susan birinin değil, onun gibi tüm bildiklerini satırların arasında unutan birinin hakkıydı.

Çocukları çocuk zannediyorduk ama onlar başka bir şeydiler.

O, katalog dolabına gitti; ben, pencereye yığılan sigara dumanlarına karlı sokaklar uydurarak kasaba, manava, bakkala...

Az sonra elinde bir kitapla geldi.

"Buldum!"

Artık üşümüyordu.

Bu çocuk var ya bu çocuk, bir elinde okuyacağı kitabı, diğerinde de yazacaklarını tutuyordu.

Beni yıllar sonra üniversite okumak için gittiği büyük şehirde, bir otobüs durağında görecekti. Emekli olduktan sonra oğlumuzun peşinden oraya gittiğimizi, onun çocuğuna baktığımızı bilmeyecekti tabii.

Sonraki yıllarda da, yaşayıp yaşamadığımı.

Yazarlar böyledir işte, başkasının hayatını yazacağım derken kendi hayatlarını yazarlar.

Ulus Postanesi

Oğlu, Ulus Postanesi'nden bulvarın kalabalığına kendini hafiflemiş hissederek çıktığında, kadın, bahçeden topladığı domates ve biberleri çeşmede bir güzel yıkamış ve kırmızı renkli plastik leğenin içine doldurmuştu. Ellerini eteğiyle kuruluyordu ki bahçe kapısından eski komşuları Kısmet Hanım girdi. Birbirlerine hasretle sarıldılar; bir süre, henüz yirmisine girmemiş iki genç kız olup kuşlardan ödünç alınmış cıvıltılarla şakıdılar. Kısmet Hanım Dikmen'e taşınmıştı ama iç içe geçmiş Saimekadın gecekondularının sokaklarında genç kızlığının gölgesini bırakmıştı. O yüzden, fırsat buldukça ya da kendine fırsatlar yaratarak hâlâ buralarda dolaşan gençliğini, kırk yıllık arkadaşlarını, komşularını, dahası hatıralarını ziyarete gelirdi.

Öğle vaktiydi.

Kadın hemen yemek hazırlamaya girişti.

Oğlu, aşağı, Gençlik Parkı'na doğru mu, yukarı, Heykel tarafına mı gideceğine bir süre karar veremedi. İçindeki ağırlığı, keyifle üflediği dumanla birlikte karşıdaki tarihî binaya, çalıştığı bankanın genel müdürlüğüne göndermişti. Gençlik

Parkı olabilirdi belki. Ama daha ötesini, Kızılay'ı sevmezdi. Aynı öfke yeniden gelip boğazına sarıldı. Oysa öfkesini mektupla birlikte içinden attığını, bir hayli uzaklara gönderdiğini sanmıştı. Gidip mektubu geri almalı, bir şeyler daha, üstelik çok daha ağır şeyler yazdıktan sonra yeniden göndermeliydi. Hatta, olmayan şeyleri de ekleyerek mektubu it yese kudurur hale getirmeliydi. "Eee, müdür efendi, etme bulma dünyası," diye mırıldandı. Mektubu okunmuş ve haklılığı anlaşılmışçasına kısık gözlerle yeniden baktı genel müdürlük binasına. Sonra sırtını döndü, sağ tarafa, Heykel'e doğru yürüdü. Ulus'un kalabalığını seviyordu. Hep aynı adamlar aynı yerlerde dolaşıyor ve aynı şeyleri yapıyorlardı. Aynı otobüsler aynı duraklara uğruyor, aynı yolcular tekrar binip iniyor, hayat kendi içinde dönüp duruyordu. O kasvetli ilçede beş gün boyunca gündüzleri bankadaki yapışkan sıkıntının, geceleri de bekâr evindeki kirli sessizliğin altında ezildikten sonra hafta sonları Ulus'un insanın içinde çalkalanan ama yine de uzak duran görüntüsü onu kendine getiriyordu.

Ata binmiş Atatürk heykelini karşıdan gören alçak duvara oturup ayakaltında dolaşan, kanat seslerinin uçuculuğunda yer değiştiren güvercinleri izlemeye başladı. Hemen yanında oturan iki ihtiyardan ceketli olanı hırkalı olana:

"Bunlara yem verip alıştırdılar buraya, insanlar yürüyemez hale geldi," dedi.

"Sorma hemşerim..." dedi öbürü, "bu naletlerin pisliğine basan onmaz derler."

Ceketinin cebini iyice karıştırdı, avucunda yatan tespihi bulduğuna şaşırmış gibi bir süre sustu. Sonra:

"Ayakkabılarımız pislik içinde kalıyor, olmaz ki böyle! Bu ayakkabılarla camiye gidiyoruz..."

"Cami avlularına da alışmış bu namussuzlar."

"İzmir'de bunları yiyorlarmış diye duydum. Kumru diyorlarmış bunlara."

"Burada da yense ya, ortalık temizlenir hiç olmazsa."

Karnının acıktığını hissetti. Kahvaltıda doğru dürüst bir şey yememişti zaten. Bitpazarı'na gitse, orada bir kokoreç yese nasıl olurdu? Valla çok güzel olurdu. Ankara sosyetesi bile orada yiyordu kokoreci. Öğle vakti millet sıra oluyordu o küçük dükkânın önünde. Üç dört masa vardı, şanslı günündeysen otururdun; yoksa bir elinde ekmek arası kokoreç, diğerinde ayran, vitrinlerinde "Her tür CD bulunur", "Yaşlı pornosu geldi" yazılı afişler bulunan karanlık dükkânların önünde, o afişlerin farkında değilmişçesine dikilir, bir yandan tıkınırken bir yandan da bir çeyrek daha söylesem mi diye düşünür, boşalacak masaları beklerdin.

Her hafta sonu mutlaka Bitpazarı'na uğrardı. Kimsenin dönüp bakmadığı ilginç eşyalar onun dikkatini çeker, bilmem ne yağıyla ısıtan bakır bir ocağın, içinde tozlanmış seslerin pineklediği Nuh Nebi'den kalma bir radyonun, çoktan uykuya dalmış puhu kuşu biçiminde bir saatin önünden geçip giden zavallı kalabalığı acıyarak süzerdi. Hiçbir yerde görmediği ayaklı bir lambayla gözleri ışırdı sonra. Hemen oracıkta odasını aydınlatmaya başlardı bu çok değerli, zor bulunan lamba. Bunu kimsenin fark etmemesi hem sinirlendirirdi onu hem de hoşuna giderdi.

Kadın, alelacele bir bulgur pilavı pişirmişti misafirine. Dün akşam oğlu için haşladığı tavuktan kalanları ısıtmış, yanına da güzel bir salata yapmıştı. Az önce yıkadığı domates ve biberlerin güzelliğinden, apartman hayatının gürültüsüne, hayat pahalılığından bazı komşuların düşüncesizliğine, oradan oraya lafladılar Kısmet Hanım'la. Sofrayı birlikte toplarlarken Kısmet Hanım:

"Buraya yakın oturan bir arkadaşım var, çayı da onda içelim," dedi.

"Benim oğlan dışarı çıktı, akşam olmadan gelir, beni evde bulamazsa burnumdan getirir," diye tereddüt etti kadın.

"Merak etme geç kalmayız, çok oturmayız."

Kadın, "İyi madem," dediğinde, oğlu, kokorecini yemiş, Bitpazarı'nın dar sokaklarına dalmıştı.

Bazen sınırları belirsiz bir boşluğun kıyısında bulurdu kendini. Diyelim, Bitpazarı'ndaki ıvır zıvırları ve daha sokağa girer girmez eskiyerek birbirine benzeyen kalabalığı tüketip caddeye çıktı, işte o zaman başına gelirdi bu. Ya da, diyelim, bir kahvede oturup çay üstüne çay, sigara üstüne sigara tüketirken, birdenbire, o andan itibaren ne yapacağını, nereye gideceğini bilemediğinde. Dünya boşalırdı sanki. Hatta dünya diye bir yer olmazdı o an. Şimdi ben ne olacağım, kendimi nereye saklayacağım duygusuydu bu. Daha çok da ruhunu. Çünkü böyle anlarda, içini herkesin gördüğü duygusuna kapılırdı. İşin kötüsü, farkında olmadığı, daha önce görmediği, bilmediği pek çok şeyle o da ilk kez karşılaşırdı. Kimselere göstermediği dünyasının böyle uluorta göz önüne serilmesi onu tedirgin ederdi. Hemen giyinmek ister, eli ayağı birbirine dolanır, nereye bastığını bilmeden bulunduğu yerden uzaklaşırdı.

İşte yine öyle olmuştu. Önünde büyük bir boşluk vardı. Tekrar Heykel'in oraya, kuşların bulanık kıpırtısına mı dönse, postaneye mi gitse, yoksa Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü'nün tam karşısına geçip orada saatlerce dikilse mi, bilemedi. Bugün cumartesiydi, kim olacaktı ki binada? Ama müdürler, hele müdürlerin de müdürleri hafta sonu, gece, bayram seyran demez çalışırlardı. Mektubu okuyacak adam belki de şu an genel müdürlüğe gelmiş çalışıyordu. Ülkenin dört bir köşesinden gelen personel şikâyetlerini, isteklerini okuyor, mağdurların, garibanların dertlerine çözüm arıyordu, kim bilir! Ve muhtemelen pazartesi ya da salı günü onun mektubunu okuyor olacaktı. Sonra yandı gülüm keten helva...

Önündeki boşluğa baktı bir süre. Derken boşluk Bitpazarı'nın kırık dökük ve tozlu kalabalığıyla uğuldamaya baş-

ladı. Eskiden olsa akvaryumu için ilginç bir şeyler bakardı. Ya da o biçim CD'lerin ardına düşerdi. Akvaryumunu kendi bulanıklığıyla baş başa bırakmış, gittikçe kendine benzettiği balıklardansa soğumuştu. İnternet sayesinde CD'lere de ihtiyacı kalmamıştı. Laf olsun diye dolmakalemlere baktı. Simit camekânlarına benzeyen camlı dolabı her seferinde açıp kilitleyerek kalemleri tek tek gösterdi memur eskisi kılıklı adam. Her açıp kapadığında rengi kararıyor, hareketleri sertleşiyor, cevap verme süresi uzuyordu.

"Altı üstü bir kalem. Kim verir bunlara bu kadar parayı?"

Üstelik bayağı eskiydiler. Yıllardır yazmaktan yorulmuşlar gibi solgun, perişan bir halleri vardı.

"Sana ne hemşerim?" diye sonunda gürledi adam; "Kim verirse verir. Her şeyin bir hastası var. Almayacaksan meşgul etme!"

Alışkındı böyle durumlara. Lafını söyler sonra geri çekilirdi. Yine öyle yaptı. Köşedeki kahveye yöneldi.

Çayını içerken Ulus Hali'ne gidip biraz da orayı gezmeyi düşündü. Rahmetli babasından kalmıştı bu alışkanlık. Babası, iyice yatağa düşüp dışarı çıkamadığı günlerde, Ulus Hali'ne gidip gezemediği için çok üzüldüğünü, orayı çok özlediğini söylerdi. Orayı bir kez daha gezebilse, balıkçı tablalarının kımıl kımıl ışıltısına, manavların bahar bahçe tezgâhlarına, kasaplara, şarküterilere, kelle paçacılara, ekmekçilere son bir kez baksa da gözü açık gitmeseydi. Onun yerine gelip bakıyordu yıllardır. O kadar gezdiği halde bir kız bulup da evlenemediği için annesi kendi kendini yiyip bitiriyordu. Kaç kızla buluşmuştu pastanelerde, annesinin, akraba ya da komşuların bulduğu kızlarla. Hiçbirine içi ısınmamıştı. Annesinin en son bulduğu kızı da işte şu ilerideki pastanede beklemişti. Gelmemişti kız. Sinirlenip çıkmış, dolmuş durağına yürürken kızı aramıştı. İlkinde açılmamıştı telefon. İkinci arayışında kızın isteksiz, cılız sesiyle karşılaşmıştı. O,

pastanenin içinde beklerken kız da dışarıda beklemiş meğer. Tekrar buluşmayı teklif etmek içinden gelmedi. Konuşacak bir şey bulamıyordu. Herkese aynı şeyleri anlatmaktan yorulmuştu. Aynı hikâyeyi yaşamaya yazgılıydı o.

Ertesi akşam, kadın, bakkaldan kıytırık bir ampul alınmadığı için geldiği günden beri bir kez bile kullanılmayan ama yeri değiştirildiğinde kıyametin koptuğu ayaklı lambanın tozunu alıp balıklara yem verirken, oğlu, görev yaptığı ilçeye varmak üzereydi. Otobüsün dışında akıp giden karanlık tarlalara bakıyor, genel müdürlüğe gönderdiği mektubu düşünüyordu. Kolay mıydı onunla uğraşmak? Saf mı sanıyordu müdür efendi onu? Sessiz duruyor, olur olmaz her şeye itiraz etmiyor diye eline vurunca ekmeğini alacağı tiplerden mi zannetmişti? Ben senin babanın uşağı değilim müdürüm. Güvenlik görevlisi demek, aklına gelen her işi yaptıracağın adam demek değil, sen daha bunu bile bilmiyorsun! Oğlum koş şunu yap; oğlum hadi filan yere, filan işin peşine; oğlum otur bakayım şu masaya, hallet bakayım şu işi! Oğlum zaten sen ne iş yapıyorsun? Boş boş dikiliyorsun akşama kadar, bir işe yara bari. Ulan bankayı soyguncular bassa, ilk sen kaçarsın. Çöp gibi bir herifsin, adamın bankayı soyacağı yoksa da seni görünce heveslenir...

El yazısı tanınmasın diye sol eliyle, kargacık burgacık yazmıştı mektubu. Tabii ki isimsizdi. Müdürü kimin şikâyet ettiği bilinmemeli, herifin suratından düşen bin parçanın her biri keyifle seyredilmeli, koltuğunu kaybetmesinin ya da uzaklara sürülmesinin tadına varılmalıydı. Yazısını nasıl da tanınmaz hale getirmişti ama!

Birden beyninde bir noktanın alev alıp yanmaya başladığını hissetti. Zarf, hiçbir yere gitmemiş gibi gözünün önündeydi. Tamam, zarfın üzerindeki yazı okuma yazmayı yeni öğrenmiş birinin yazısına benziyordu; benziyordu ama pulun üzerindeki at nalı gibi damgada Ankara, Ulus yazmıyor

mu? Yazıyor. Ee? Her hafta sonu Ankara'ya, anasının yanına giden kim? Süleyman. Peki, Süleyman nerde çalışıyor? Yerlilerinin pamuklara sarıp sarmaladığı, yere göğe koyamadığı bu kıytırık ilçenin dandik şubesinde. Müdürle arası kötü olan kim? O da Süleyman. Müdürü, etse etse kim şikâyet eder? Sü...

Beynindeki yangın tüm bedenini kapladı. Hemen otobüsten inmeli ve gerisin geri Ankara'ya dönmeliydi. Mektuptan önce genel müdürlüğe varmalı, kapıdan girer girmez yakalamalıydı.

"İnecek var!" diye bağırdı içinden. Nasıl bağırdıysa, bu ürkütücü patlamanın altında bir an dondu kaldı. Sonra sesli olarak da bağırmak için muavini aranırken otobüsün terminale girdiğini fark etti. Herkesten önce indi. Ankara'ya gidecek son otobüs hareket etmek üzereydi.

Kadın, oğlunun geride bıraktığı yıkıntıyı derleyip topladıktan sonra o günkü dizisini seyretmiş, yatmaya hazırlanıyordu ki, oğlu kapıdan girdi.

"Anne beni kurtar!"

Sesi yığıldı kaldı. Kadın bembeyaz kesilmiş oğluna mı, sesinin içinde boğulmakta olan oğluna mı bakacağına karar veremedi bir süre. Oğlu ellerine yapışmış yalvarıyordu:

"Anne ne olur beni kurtar!"

Bu işi bulana kadar az kapı aşındırmamış, az ağız eğmemişlerdi ona buna. Tam rahat edecekleri sırada...

Vakit bir hayli geç olmuştu ama yapacak bir şey yoktu.

Az sonra bir taksinin içindeydiler.

Taksi gecenin ortasında hızla kayarken, kadın, camlara yaklaşıp uzaklaşan evlerin, bahçe duvarlarının karanlığında yeniden ağız eğeceği yüzleri bulmaya çalışıyordu; oğlu ise çoktan sürgün edilmiş, taksinin iki yanından akıp giden evler arasında kendine ev arıyor bulamıyor, havasına suyuna alışamıyor, yemeklerini yiyemiyor, Ankara'yı özlüyordu.

Ülkenin bu en uzak noktasından Ankara'ya her hafta sonu gelip gidebilmek için çırpınıyor ama ya parası yetmiyordu ya da zamanı. Tayinini Ankara'ya aldırıp evinden işine gidip gelmenin, akşamları anacığının hazırladığı sofraya oturmanın hayalini kuruyorken olacak iş miydi şimdi bu? Üstelik sözleşmeliydi. İşten bile çıkarılabilirdi. Babalarının oğlu değildi ya. Onunla mı uğraşacaklardı! Ortalık işsiz kaynıyordu zaten.

Oğlu, yeniden işsizlerin arasına katılmış gibi sus pus oturuyor, kadın, duaları bitirip bitirip baştan alıyor, taksi, gecekonduların dar sokaklarında şaşırtıcı bir hızla kayıyordu.

Böyle tesadüfler ancak gerçek hayatta olurdu, öykülerde değil.

Öğleden sonra Kısmet Hanım'la ev oturmasına gittikleri kadının kocası genel müdürlükte odacıydı.

Köpek havlamalarıyla birlikte adamın kapısına dayandılar. Gecenin bir buçuğunda motorun sesi köpek havlamalarına, yaprakların hışırtısı kapı zilinin zırlamasına karıştı, gecekondudan gecekonduya zıplayarak tepeye doğru alıp başını gitti.

Kadın kapı açılır açılmaz adamın boynuna sarıldı.

"Kurtar yavrumu!" dedi. Ağlaması dünyayı tuttu. Sesi sanki tüm gecekonduları dolaştı, tüm geceyi dolaştı, tüm ışıkları dolaştı, gelip hep birlikte yalvardılar adama. Adam daha o dakika, tamam dedi; sabah erkenden evrak bölümüne gidecek, mektubu içeri girer girmez yakalayacak, yırtıp atacaktı; daha o dakika kadını arayacak, tamam diyecekti.

Karanlığa alışkın, içinde tozların oynaştığı bir ışığa tutunmuştu taksi, Süleyman'ı ilçeye götürmek için gecekondulaın bir bir gözlerini kapatmasını bekliyordu.

Eve Gidecektim

Akşam vakti. Karanlık benden önce davranıyor. Daha ben eve ulaşmadan, annemin tabakları, çatal kaşıkları dizdiği, ekmeği dilimlediği çorba kokusuyla ılınmış sofraya ulaşmadan, karanlık benden önce koşturup sokağa yerleşiyor. O böyle sokağa kendi malıymışçasına sahip çıkınca ben daha çok yoruluyorum, daha çok acıkıyorum, çorba hızla soğuyor, çünkü karanlık bir adam çıkıyor karanlıktan; önüme geçip tüm yorgunluğumu, acıkmışlığımı daha ben ne olduğunu anlamadan çekip alıyor benden.

İlk yumrukla kendimi yerde buluyorum.

Oysa ben eve gidecektim.

Sonra ikinci yumruk.

Çorba soğuyor. Tekmeler izliyor yumrukları.

Annem merak ediyor, camdan dışarı, karanlık sokağa bakıyor, ama baktığı yer karanlık. Ne görecek ki!

Yerden kalkmaya çalıştıkça tekmeler, yumruklar birbirine ekleniyor.

Oysa ben daha eve gidecektim. Çay bile içecektim hatta.

"Abi ben sana ne yaptım? Niye dövüp duruyorsun beni?" diyorum iki yumruk, bir tekme arasında, güç bela.

Demek ki hâlâ konuşabiliyorum, hâlâ konuştuklarım anlaşılabiliyor.

Belki de benim yorgunluğum ve açlığım ona geçtiği için anlamak istiyor. Bilmiyorum.

Nefes nefese. Ama kızgın, çok kızgın. Tam bir mahalle ağbisi. Tam bir kahve ağbisi. Gecelerin ağbisi. Tam bir...

Rüzgârın izi ağaçların üzerinde kalmıştı zaten.

Ağbi senin evin yok mu? Annen yok mu? Gitsene evine. Bak akşam oldu.

"Çok gıcık kaptığım birine benziyorsun. Dua et o değilsin, yoksa öldürürdüm seni!"

Ben ölmeyecektim ki! Eve gidecektim.

Çay bile içecektim.

Arabaşı

Keklik avı yeni başlamıştı köy odasında. Kör Doğan'ın önünden havalanan kekliğin kanat sesi diğer avcıların aklını başından aldığı gibi odadaki genç yaşlı herkesin aklını da götürüp karlı yamaçlara, donup kalmış çalılıklara, su kıyılarına bırakıyor, vurulup düşen kekliklerin gökte bıraktığı boşluğun peşine düşen tazılar gibi heyecanlanmalarına yol açıyordu. Arabaşına oynanan yüzük oyunlarında kazansalar bile bir dahaki keklik avına katılmaya karar veriyordu herkes.

Avcıların tüfeklerinden çıkan saçmalar keklikleri vurmakla kalmamış gökyüzünü de delmişti. Çünkü keklikler, tam da vuruldukları yerde açılan boşlukta çırpıntılı birkaç tüy bıraktıktan sonra gözden kaybolmuş, tüyleri ise o deliklerden geçerek gelip köy odasında da bir süre çırpınmış ve sedirlerin altında, yaşlı köylülerin dayandığı halı yastıkların arkasında, avcıları kapı önündeki aralıkta dinleyen çocukların meraklı bakışlarında gözden yitmişti. Derken herkes hem avcıları dinlemeye devam ediyor hem de kimseye belli etmemeye çalışarak, kekliklerin düştüğü çalılığı sedirlerden sallanan ayakların gerisinde, kayalıkları minderdekile-

rin bağdaşlarında, su başlarını karlı pencerenin pervazlarında aramaya başlıyordu. Keklikler günde en az iki kere yaylıma çıkıyordu bu arada. Ya günün ilk ışıklarıyla ya da gün batımından hemen önce. Akşama keklik etiyle bol salçalı, acılı bir un çorbası yapılacak, muhallebi kıvamında pişirilen hamur, tepsilere dökülerek kar üzerinde soğutulacak, çorbayla bir araya gelerek arabaşı olacaktı. Avcılar da erkenden çıkmıştı o yüzden. Bu soğuklarda arazinin güney kısımlarında bulunurdu keklikler; daha çok anızlarda ve herk edilmiş tarlalarda dolaşırlardı. Tabii bu havada ne anız kalmıştı ortada ne de tarla. Tazıların işini bir hayli kolaylaştırmıştı günlerdir yağan kar. Onlar kınalı keklikleri havalandırıyor, Hacı Musa, Salakların Recep ve Kör Doğan tüfekleri ateşliyordu. Keklik sürüsünün uçtuğu tarafa doğru giderken kaç kekliğin vurulduğunu, geride kaç tane kaldığını bilmek bir avcı için önemliydi. Bir de vurduğu kekliğin düştüğü yeri. Sonra tüyler... Tüylerin de önemli bir iz olduğunu söyleyince Hacı Musa, herkes yine birbirine belli etmeden sedir altlarına, yastık arkalarına, dip köşe kuytu yerlere hızlıca bir göz atıyordu. Kör Doğan'ın önünden kalkan kınalı keklik yamaçtan aşağı uçuyordu birden. Ardından başkaları da gidiyordu. Neyse ki çok geçmeden, öterek birbirlerini çağırmaya ve tepeye doğru yürümeye başlıyorlardı. O yüzden odada kimse ses çıkarmıyor, herkes, bir küme kınalı kekliğin odanın ortasından geçerek karlı pencereye doğru yürümesini bekliyordu.

Çocuk ise başköşede sus pus oturan babasına bakıyordu. Daha doğrusu ağbisine...

Babası, oğlan ne yapıyor ne ediyor diye meraklanmış; çörek yaptırmış, yün çoraplar ördürmüş; ocağın çıtırtısıyla, tarhananın buğusunu ve evdekilerin duasını da doldurup heybesine, kar buraya bu kadar yağdığına göre kim bilir Ankara'ya ne kadar yağmıştır diye, yollar açık mı kapa-

lı mı aldırmadan Ankara'ya gitmişti. Büyük oğlu üniversiteyi kazanıp Ankara'ya gideli evin içinde küçük bir Ankara kurulmuş ve ev ahalisi orada yaşamaya başlamıştı. Bu Ankara soğuktu; ne yapsan ısınmayacak kadar soğuk, çünkü oğlanın ayakları oldubitti ısınmazdı. Bu Ankara'da karınlar hep açtı, çünkü oğlanın sevdiği yemekler piştiğinde kimsenin boğazından tek lokma geçmezdi. Öylesine kalabalıktı ki bu Ankara, oğlan her gün kaybolur, onlar her gün yeniden bulurdu. Evin içine eskisinden daha büyük bir öbür dünya da kurulmuştu elbette. Özellikle ninesi mırıltılar ve tespih şıkırtıları eşliğinde öbür dünyaya gidiyor da dönmek nedir bilmiyordu.

Bu arada köy odasının penceresinde, avcıların hatırını kırmayıp bir süre ara veren o bin yıllık eski kar tekrar yağmaya ve içeride bu kez çöl rüzgârları esmeye başlamıştı.

...İşte bu andır ki, Hz Ali'nin kalkanı birden elinden uçtu. Yere eğilip onu alabilecek zaman yoktu. Şimdi ne yapmalıydı? Beyninde şimşekler çaktı o sırada ve hemen önündeki kulelerden birinde bir çelik levha gördü. Derhal kulenin eteklerine koştu, arslan pençesine benzer pençesini attığı gibi duvardaki çelik levhayı söktü ve eline alıp cenk meydanına döndü. Bu ağır demir kütlesinden kendine kalkan yaptığını gören düşmanları korktu...

Çöl rüzgârlarına karışan kılıç şakırtıları odayı dolaşırken çocuk bunların hiçbirini duymayan babasına bakıyordu hâlâ. Zavallı babası, karlara bata çıka, heybesinde boşalmış bir şehrin yalnızlığıyla köye dönmüştü günler sonra. Kışın olanca soğuğunu ve dünyanın bütün karlarını sırtında taşımışçasına öyle bir of çekmişti ki kapıdan girince, sofanın ortasına dağ gibi bir suskunluk yığılmıştı.

...Hayber'in meşhur cenkçisi Merhab, kalkanıyla kendini korumak istemişti, fakat tepesinden inen kılıç darbesiyle birlikte önce kalkanı sonra da kellesi ikiye bölünüverdi. Ka-

le yapılı ve demir kabuklu adam, "Ne oluyorum?" diyemeden ebedî azap diyarını boyladı.

Yahudilerin çığlığı göklere yükseldi. Merhab'ın yerini almak isteyen birkaç Yahudi cenkçi de burunlarının üzerine yere serildi.

Allah'ın yenilmez arslanı ve evliyalar sultanı Hz Ali'nin kılıcı değdiğini biçiyor, yakıyor, kül ediyordu.

Karşısındaki, his ve idrakten mahrum, kemikleşmiş, inatçı ruhlu düşman kuyruğu tutuşmuş kurtlar gibi şuursuz, kütle halinde Allah'ın arslanına hücum ediyordu.

Hz. Ali ortada fır fır dönüyor ve kendisine uzanan başları bir bir düşürüyordu...

Ağzını açıp tek laf etmemişti babası. Annesi, ninesi, ablaları, amcaları ve yengeleri, hatta ot ocak, kap kacak, evde kim ve ne varsa bir kar sessizliğinde beklemişler de beklemişlerdi. Fakat babasıyla birlikte ev de, kendi başına yağıp duran kar da sesini yutmuştu. Daha önceki izleri takip ederek gelip giden köylüler, kendileri konuşup kendileri dinledikleri için babasının suskunluğuna ortak olmuşlardı çaresiz. Nihayet günler sonra evinden çıkmış ve burada insan içine, keklik sesleriyle tüfek patlamalarının ve savaş naralarıyla kılıç şakırtılarının arasına karışmıştı.

Tangalların Ragıp, kapağında "Hz. Ali Gazveleri Billuruazam Cenkleri Hayber Kalesi" yazan kitaptan ara sıra başını kaldırarak odadakileri süzüyor, kılıç şakırtıları uzaklaşmaya başlayınca kaldığı yerden devam ediyordu:

...Hz. Ali'nin elinde, Uhud cenginde Peygamberler Peygamberinden aldığı meşhur Zülfikâr isimli kılıç vardı. Bu kılıç ki, her babayiğidim diyen onu taşıyamaz, bırak taşımayı yerinden kaldıramazdı. Hz. Ali korkusuz adımlarla o kale yapılı küfür heykeline yaklaştı ve ulvi teklifini yaptı:

"İslam'a gel, kurtuluşa er! Kendine yazık etme!"

Kâfir öküz gibi böğürdü:

"Asla!"

"O zaman davamızı kılıç halledecektir!"

"Öyle olsun, haydi davran hele!"

"İşte geldim!"

Ve Hz. Ali'nin çift başlı kılıcı havada pırıltılı kavisler çizmeye başladı...

Çocuk, bedenini burada bırakmış ama ruhunu Ankara'da dolaştıran babasına baktıkça ağbisinin ellerinin saçlarında, yüzünde dolaştığını hissediyordu. Nasıl da severdi ağbisi arabaşını! Uzunlamasına kesilmiş baklava dilimi şeklindeki hamurların birkaç tanesini üst üste koyar, acılı, sıcak çorbaya batırdıktan sonra sırasıyla lüp lüp diye yutardı. Kim daha çok yutacak diye yarışırlardı. Hamuru çorbaya düşüren bir dahaki arabaşını borçlanacağı için kim düşürdü diye herkes birbirinin hareketlerini dikkatle izlerdi.

...sonra yıldırım hızıyla beynine indi. Şöhreti bütün dünyayı tutan Yahudi cengâverinin Zülfikâr altında yere serilivermesi, göz açıp kapama gibi bir şey oldu. Ve göklere yükselen acı bir feryat duyuldu.

Göklerin bütün öfkesi sanki düşmanın beynine inivermişti. Düşen kafası bir top gibi Hazret-i Ali'nin ayaklarının altında yuvarlanıp duruyordu...

Yan odadan arabaşı çorbasının kokusu gelmeye başlamıştı.

Çocuk ne yana bakacağını bilemiyordu. Babası, gözlerini sabitlediği yerden, Ankara'dan ayırıp odadakilerin üzerinde dolaştırdı. Kalkıp yeniden Ankara'ya gidecekmiş gibi yerinden doğruldu ve günler sonra ilk kez konuştu:

"Oğlumu tutuklamışlar! Ben öldüm!"

Bir Ansiklopedi Maddesi Olarak Bizim Köy

Bizim köyün uykusu meşhurdur. Tıpkı anamın bitli yorganının uykusu gibi tatlıdır.

Tarihçe

Köyümüzün adı Muratşah'tır. Köyün adının nereden geldiğine dair bilgi yoktur ama söylenti çoktur. İlerlemiş yaşı dolayısıyla köyün ileri gelenleri arasına karışan Osman Emmi'ye soracak olursan, Mehmet Bey, Murat Bey ve Mürsel Bey adlarındaki üç kardeş birbirlerine düşüp ayrılmış, üçü de ayrı köy kurmuşlar. İşte Muratşah, birbirlerine benzeyecek kadar yakın, bazen yürümeyi göze alamayacağın kadar uzak Dargın ve Mürselli köyleri arasında bulunur. Bu beyler ve bunların şah babalarının nerede, nasıl yaşadıklarına, sözgelimi hangi konaklarda oturduklarına, bugün o konakların, konakların değilse de örenlerinin nerede olduğuna dair herhangi bir bilgi veyahut da iz bulunmaması manidardır. Buna rağmen her üç köyün ahalisi kendi beylerinin zenginliği ve haşmetiyle övünmeyi elden bırakmamıştır. Bana soracak olursanız (niye soracağınızı yazının sonunda açıklaya-

cağım), bu topraklarda öyle paşaları, beyleri doyuracak bereket yoktur; lakin ya beyler bizim bildiğimiz beylere benzemiyormuş veyahut da onlar kanaatkâr insanlarmış. Öyle olmalı ki, bu toprak damlı, kerpiç duvarlı evlere girmişler. Üç kardeş neyi paylaşamamış bilinmez ama üç köy arasındaki küslük o gün bugündür sürmektedir.

Coğrafya

Muratşah, enlemesine Fakılı ilçesi (7 km) ile boylamasına Dargın, Mürselli köyleri ve şehre giden anayol (2 km) arasında yer alır. Ay ışığından kaçarken tepeye toslamışçasına oracığa yığılıp kalmış gibi bir görüntüsü olmasına rağmen küçük, şirin bir köydür. Bir zamanlar, eski insanların yaşadığı rivayet edilen Herpenes Harabeleri'ne yakın, otlak ve yaylım yeri çok hoş bir yerdir. Köy yüreğimizde ağırlaşıp da taşınmaz hale gelince üç beş yeniyetme, gidebileceğimiz en uzak yere, Herpenes Harabeleri'ne gider, yamacın uğultusundan oluşan kocaman bir sessizliğin içinde yeni yollar arardık kendimize. O zamandan beri düşünüp dururum hep: O taşları yontan, o duvarları ören, –bizim köy şimdi bile çamurdan geçilmezken– o kaldırım taşlarını döşeyen insanlar nereye gitmiş? Nasıl bir hayat yaşamışlar bu topraklarda? Yüzyıllar boyunca yeryüzünden silinmeyecek izleri bırakan o insanların torunları, torunlarının torunları bu civarda başka kalıntılar bırakmamışlar mı? Nereye kaybolmuş onca insan? Bizim atalarımız olmadıkları kesin de... Gittilerse niye? Kim kovalamış onları? Öyleyse kovalayanlar nerde? Tabii bunları kime soracaksın! Köylünün umurunda mı? Onlar günü kurtarma ve siyaset peşinde. Boşuna dememişler, bir, köylünün işine, bir de, fakirin sikişine akıl ermez diye. (Not: Bu kısım, yayınlanmadan önce çıkarılacak.)

Köyümüzün, nerede su bulurlarsa oraya koşan kavaklarla söğütlerinin eşi benzeri yoktur. Az miktarda da olsa tarlala-

rı bekleyen meşe, ahlat ve alıç ağaçları bulunur. Gölgelerinde güzel uykular besler bu ağaçlar; insanın gidip yatası gelir. O yüzden bizim köyün sessizliği meşhurdur.

Yerde ne kadar ekin varsa gökte de bir o kadar ekin varmış gibi düşünür insan. Yer gök başak başak ırgalanırken asıl yürekler yeşerir, gök misali genişler.

Kültür

Köyümüzün uykusu ve sessizliği kadar konuşması da meşhurdur. Dar, dolambaçlı sokaklarında yürüyüp çatal kapıların önünden, pencerelerin serinliğinden, bahçe duvarlarının gölgeliğinden geçerken, uzaktan sessiz, terk edilmiş bir yer gibi görünen köyün durmadan konuştuğuna tanık olursunuz:

"Bak bak, İdris'i çağırıyor Yusuf, ne diyecekse. Çayda herk ediyordu, motor çöktü zaar, çek diyecek, ne diyecek! Bizim uşağın aklı mı var zaten! Anam ellerin uşağı da akıllı kız. İdriiiss, İdriiss, beri gel beri, bak hiç duyuyor mu, zaten bir avuç mazot var. Ne kadar seviyorsunuz elin işini görmeyi lan. Elin işi deyince bir yeğinsiniz, bir yeğinsiniz, köyün işini bitirmeye gelince elden evvel bizim uşak yürür zaten. Ulan harmanda dünyanın sapı samanı var. Yağmur yaş geliyor, etme oğlum, etme lan. Zaten evde bir hacet koymadın, tırmığı birine verdin, pulluğu birine verdin. Ulan öteki gün kompresörü verdin, aldın mı? Alırsın alırsın, sağlam gelirse alırsın. Ciğerimi şişirdin ciğerimi, kime ne deyim."

"Bokunu mu yiyecektin de şurada dölek yatan ite taş atıyon! Valla şu taşı aldım mı şafağını bölerim senin. Daha evvelki gün oğlanı it gibi ısırdın zaten. Az yavaş, okullar açılsın hele bir, o öğretmeninin yanına varırım o zaman, hele git şimdi. Türemiyesice seni!"

"Zühre bacı, öteki gün, bizim Hacı Osman bostan bekliyorken, senin kaynının oğlu olacak Nuh, Nuh'suz kaldığım,

Nuh ağrısına yatasıca, bizim oğlana, kelek vermedi diye basmış sopayı. Senin Nuh, var, harpadan oğlanın döşünden ısır. Aman valla tövbe olsun, mosmor kesilmiş orası. Böyle mi komşuluk olur kız? Böyle mazaratlık olur mu? Valla oğlan korkudan çayı aşamıyor."

"Keçiğini dölek bağla, şimdi saçını elime dolarım yoksa. Teşti ver ordan. Kız ne sallanıp duruyorsun, süpürgeyi elime aldırma benim! Kız süpürgenin gâvur tarafıyla döndürürüm seni şurda. Anam şu kız benim özümü ömrümü yedi bitirdi. Vay baba yiyesice vay. Anam ellerin de kızı var, elin parmak kadar kızları koca bir evi çekip çeviriyor, bizim kız bir işin ucundan tutmuyor. Kız, sen ne vakit bir işin ucundan tutacaksın kız? Ne vakit bir iş belleyeceksin? Kız senin yaşıtların salça kaynatıyor, yayık yayıyor kız. Anam dünürcüsü de yok ki şunun, satayım da başımdan savayım cehennemin beş konak ötesine."

"Oğlanlar da aynı anam bacım. Kur'an'a diye evden çıkıyorlar, dereye çimmeye gidiyorlar. Sübhanekeyi sorsan bilen yok. Ekmeğe kurban edeceğin bunları."

"Bir süslenmektir bellemişler. Allanıp pullanıp ortaya çıkıyorlar; elin içinde öyle dolaşmaya utanmıyorlar da. Tırnak kadar bebeler süslenip püslenip kırışa kırışa geziyorlar. Doñuz elekçiler. Kime kırışıyorsunuz? Kırış eşeğim kırış, edeceğin beş kuruş."

"Bu zamaneler pek öpçe oluyorlar, durdan sustan anlamıyorlar. Yüz defa dedim ki, o Pıtrak İsmail'in yanına varma; yapışır kalır üstüne. Yok, ben öyle dememişim; sen git, bir güzel dayak ye, gel. Senin elin yok muydu, yerden bir taş alıp da sen de onun kafasına çalamadın mı?"

"Kele anam, Senem'in torununa nasıl ad koymuşlar öyle? Nerden buluyorlar öyle garip gurüp adları? Yüz sene geçse insanın aklına gelmez. Daha duyar duymaz unutuyor insan. Başına batsın öyle ad."

"Bir işe de koşmazlar. Şunlardan ne hayır gelecekse! Okul okuyacaklar da adam olacaklar. Kaleme kitaba kurban edeceksin bunları. Baba yiyesiceler. Milletin içinde analarını rezil eder bunlar. İnsanın etini, yağını eritirler. Git anam, neymiş bunlar! Kolundan tutup yere çalacaksın ki akılları başlarına gelsin. Erişip de yetişemeyesiceler!"

Köyümüzün delileri meşhurdur bir de. Delilerin en meşhuru da sizi köyün girişinde karşılayan Rüstem'dir. Akla hayale gelmedik sorular sorduğu için deliler kadrosunun en iyisi ona ayrılmıştır. Onun işi soru sormaktır. Sorar ama sizi dinlemez Rüstem. Asıl derdi kendi anlatacaklarıdır. Soru soran adamın anlatacağı çok şey vardır çünkü. Kimin nereye gittiğini, nereden geldiğini bilir. Herkes bir deliye hesap verir bu köyde. Herkes bir deliye yalan söyler. Köyü bir deliye emanet edip de ayrılmış duygusu vardır köyden her çıkanda.

Hicabi Dede'nin mezarı da köyün girişindedir. Rüstem mi mezarı bekler, mezar mı onu bilinmez. Herkesin mübarek zat diyerek saygı duyduğu Hicabi Dede'yi sevdiğinden mi, ondan nefret ettiğinden mi Rüstem oradadır, bunu da bilen yoktur. Köyden biri okumak için gidecek olsa Hicabi Dede kızar diye önünü kesmişler bir vakitler. Köy Enstitüleri zamanında bile çocuklarını salmamışlar okula. Kızları sandıklara saklamış, oğlanları Herpenes Harabeleri'ne göndermişler. Rüstem de Herpenes Harabeleri'ne saklanan çocuklar arasında mıydı bilinmediği gibi onun yaşını da bilen yoktur. Hicabi Dede kadar yaşlı olduğunu söyleyenlerin sayısı bir hayli fazladır. Yağmur altında durmayı sever Rüstem. Bir duvarın dibine çömelir, sıçrayan yağmur damlalarından kendine yeni bir yağmur uydurur. Sonra da, elindeki yağmuru tek tek evlere dağıtıyormuşçasına kollarını sallaya sallaya çamurlu sokaklarda dolaşıp durur. Niçin böyle yaptığını bilen yoktur.

Yani bizim köyün bilinmezi de çoktur.

Köyümüzde hacca giden, *Kur'an* okumasını bilen çok sayıda insan vardır. Son yıllarda benim gibi liseyi, hatta üniversiteyi bitiren köylülerimizin sayısı artmıştır. Köyümüzden yetişen ve kendisinden ileride söz edeceğim bir de yazarımız vardır. Belki de o yazmadığı için bu köyün romanını rüzgârlar yazmıştır ağaçlara. Biz de geceler boyu yapraklardan dinlemişizdir hışır hışır. Bir köyün romanı en iyi geceleri yazılır çünkü. Ama zordur bir köyün romanını elinde tutmak. Her söz, söylendiği anda yok hükmündedir; dışarıdan bakanlar öyle görürler nedense. Bu yüzden köy, hikâyesini kimselere duyurmadan kuşlara anlatır, onlar da gidip, köylünün alışveriş yaptığı kasaba esnafına; uçup, köyden çocukken çıkmış ve aynı çocuk olarak kalmış, burun direklerini sızlatan hasreti bir oyuncak gibi hayallerinde evirip çeviren şehirlilere; uzaklaşıp, daha da uzaklaşıp bu köyün ölülerine anlatır. Teknik ilerledi, o kadar ilerledi ki, gidip uzakları yakına getirdi. Ama biz uzağa gitmiş olmadık. Uzağın gerçeği geldi ama hayali yine uzakta kaldı. Uzak yine uzak yani.

Ekonomi

Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Ne var ki, köyümüz eskisi gibi değildir. Komşularının ekinine, nohut ve mercimeğine, bahçesine zarar veren bir köy haline gelmiştir şirin köyümüz. Mazlum, sakin insanlar zor durumdadır. Önüne dört beş davar katan köylü, helal haram demeden, onları buğday, fiğ, nohut tarlalarına sokarak, bağlarda yayarak karınlarını haramla doyuruyor sonra da kurban bayramında satıp parasını çoluk çocuğuna yediriyor. Çocuklarına haram lokma yediren bu insanlar bir de utanıp sıkılmadan muhtarlığa aday oluyorlar. Allahtan aziz köylümüz millî iradesini ortaya koyuyor da, elini harama uzatmayan muhtarımızı başa getiriyor.

Köylümüz, traktörüne koyacak mazot parası bulamamaktadır. Gübre parası bulamamaktadır. Herkes bankalara borçlanmıştır. Benim çocukluğumdan beri tanıdığım, kahveye oturup da bir bardak çay içecek para bulamayanlar hâlâ aynı durumdadır. Köyün her şeyi değiştiği halde fakirliği bir türlü değişmemektedir.

Nüfus

Bir vakitler bu köyde onca insanın yaşadığına inanmanın zor olduğu günler yaşıyoruz. Zaman zaman, Herpenes Harabeleri'ni bizlere bırakan insanlar gibi bu köyün de insanlarıyla birlikte ortadan kaybolacağını düşünmüyorum desem yalan olur. Biz de onlar gibi ölülerimizi saklayacak ve bir ansiklopedinin sayfaları arasında yaşamayı sürdüreceğiz galiba.

Kısacası, dünya küçüldükçe köyümüz daha da küçülmektedir.

İklim

Eskiden köyümüzde karasal iklim hüküm sürerdi. Ama artık o da değişmiştir. Tarlalar, bağ ve bahçeler, dereler, garibanağaçlar bu yeni rüzgârlara, yeni yağmurlara, şimşek ve yıldırımlara alışamamıştır. Rüzgârlar ve yağmurlar eskiden ne yaptıklarını bilirlerdi; ağaçlar ne yapacaklarını, tarlalar neyi beklediklerini... Kar bile küstü bu yüzden.

Muhtarlık ve altyapı bilgileri

Köyümüzde üç dönemdir muhtarlık yapan Sayın Medeni Kızgınoğlu'dan herkes memnundur. Köye ulaşımı sağlayan toprak yolu asfalt yaptırmıştır. Her ne kadar asfalt, ilk kışı atlatamasa da, köylü, onun tam başbakan olacak adam olduğu konusunda hemfikirdir.

Yani diyeceğim o ki, bizim köyün unutkanlığı meşhurdur.

Hepsi bir yana türkülerini unutmuştur.
Artık köyde türkü söyleyen kalmamıştır.

Açıklama ve teşekkür

Ansiklopedi maddelerinde, maddeyi yazan kişinin şahsi görüşlerini aktarmamasını bir eksiklik olarak gördüğümü belirtmeden geçemeyeceğim. Kendi köyümü, internetteki www.guzelkoylerimizansiklopedisi.com sitesinde tanıtmak amacıyla kaleme aldığım bu yazıda söz konusu eksikliği gidermenin gururunu yaşıyorum.

Böyle bir ansiklopedinin varlığından beni haberdar eden; köyde geçen çocukluğuma dair hatıralarımı dinlemekten zevk aldığı için beni sürekli konuşturan, bana taklit yaptıran, sonra da bunları kamerayla kaydedip Youtube'ta yayınlayan ve bu maddeyi yazmam konusunda beni cesaretlendiren; aynı zamanda derin internet bilgi ve becerisiyle bu yazdıklarımın internete aktarılıp herkes, özellikle de değerli hemşerilerimiz tarafından görülmesini sağlayan çok sevgili yeğenim Bedircan'a; liseyi bitirdikten sonra çalışmak zorunda olduğum için kazanamadığım üniversite hayalimi kendimi yetiştirerek hayat üniversitesinde tamamlamam konusunda bana her zaman destek olan sevgili eşim Dürdane Heybetli Hanım'a; akşam yorgun argın işten geldikten sonra kendilerine zaman ayırmamı bekleyen ilkokul ikinci sınıf öğrencisi oğlum Halil Can Heybetli ve bu satırları yazarken meraklı gözlerle beni izleyen kızım Merve Heybetli'ye; yazdıklarımı okuyup herkese duyuracaklarını söyleyen Muratşah Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği yönetici ve üyelerine; desteklerini benden esirgemeyen yakın mesai arkadaşlarım boyacı Hamdullah, sıvacı Yakup ve fayansçı İsrafil'e; ayrıca, mail yoluyla gönderdiğim bu yazıyı okuma zahmetine katlanıp, kıymetli eleştiri ve önerileriyle zenginleştiren, bazı yerlerine doğrudan müdahale ederek kendi üslu-

bunu konuşturan, (çıkarmamı istediği yerler vardı ama ben siyasi olarak ona katılmadığım için olduğu gibi bıraktım) köylümüz, kendisiyle gurur duyduğumuz ünlü yazarımız Ethem Baran'a teşekkürü bir borç bilirim.

Not:
Heybetli Dekorasyon
Her türlü boya, badana,
tadilat, tamirat ve
dekorasyon işleriniz itina ile
yapılır.
24 saat arayabilirsiniz.
Tel: 05095 766 90 60

Murat Bey Heybetli

Kralın Köyü

Tarla taşlı, söz yamaçlı olur.

Yine de biz doğrudan gideceğiz, sözü yokuşa vurmayacağız.

Dargın, Anadolu'nun kendine özgü güzelliklerini bünyesinde barındıran nadide köylerinden biridir.

Tarihçe

IV. Murat'ın, Bağdat Seferi'ne çıkarken bu topraklardan geçtiği, geçerken de çok sayıda asker topladığı bilinmektedir. Hatta, sefere katılan, aylarca süren kuşatmayı izleyip savaşın bütün cilvelerine şahit olan, geceleri de, kazdığı mezar benzeri çukura giren Kâtip Çelebi'nin buraları iyi tanıdığı tahmin edilmektedir. Adamlarıyla birlikte orduya katılarak büyük kahramanlık gösteren Murat Bey'e padişah hediye olarak bu toprakları bağışlamıştır. Murat Bey de şu an Dargın Köyü'nün bulunduğu yerde bir köy kurarak buraya yerleşmiştir. (Muratşah Köyü sakinlerinin iddia ettikleri gibi köyün oraya kurulduğuna ilişkin herhangi bir bilgiye kaynaklarda rastlanmamaktadır.)

Bu toprakların beyi eksik olmaz. Bey dediğine de toprak yetmez. Kimi zaman savaşmış, kimi zaman birbirlerinden kız alıp vererek geçici barış dönemleri yaşamışlardır. Murat Bey'in sonu pek hazin olmuştur. Kendisine kurulan pek çok tuzaktan kurtulan beyimiz ne yazık ki, diğer beylerin satın aldığı ya da tehdit ettiği bir berber tarafından, bir düğünde, tıraş bahanesiyle boğazı kesilerek katledilmiştir. (Muratşah'a niçin Muratşah denildiği bugüne dek tartışılmamıştır. Buralarda şah olmadığına göre, köylerine niçin bu adı verdiklerini önce köyün ileri gelenlerine, sonra da bu ansiklopediye o maddeyi yazan arkadaş gibi geride kalanlarına sormalı.)

Coğrafya

Köy hışırtı demektir. Her hışırtı köyü yeniden çizer yeryüzüne. Her ağacın, çalının, otun, buğday başağının, asma yaprağının yeri hışırtıyla belli olur.

Dargın köyünün sonbaharı güzeldir. Düşen her yaprağın bir hikâyesi vardır da, köyün bir hikâyesi yoktur. Belki de bu köy bütün o küçük hikâyelerden oluşan bir hikâyedir.

Örneğin, bir top salkımsöğüt gibi görünen rüzgârın arkasındaki mezarlık başlı başına bir hikâyedir. Neredeyse bütün köy orada toplanmıştır çünkü. Dirilerden çok onlar konuşur, onların gölgeleri dolaşır ortalıkta.

Kültür

Muratşah ile Mürselli'yi kuranların adı belli. Bizimki de belli ama adı Dargın. Tamam, dargın olmasına dargın, Mehmet Bey kardeşleriyle kavga etmiş, onların gölgesinde kalacağına gelmiş buraya kendi köyünü kurmuş. Ama köye adını vermediği için unutulup gitmiş. Bence köyün adı Dargınmehmet olmalı, böylece o mübarek insanın adı yaşatılmalıydı. Yarın yeni nesiller bu adı unutunca ne olacak? Yazık değil mi? Bir kültür ve tarihî değer böyle sorumsuzca yok edilebilir mi?

Uzun lafın kısası ya da köye genel bir bakış

Bu köy sahipsiz değil. Bu köyün bir sürü sahibi var çok şükür. Duydum ki, şu adı batasıca Muratşah'ı internette anlatmış da anlatmışlar. Essahtan bir köy olsa yüreğim yanmayacak. Altı üstü Muratşah işte.

Bir kere Muratşah anlatıldığı gibi güzel bir köy olsa, şehirde emekli olduktan sonra köyüne yerleşen olurdu. Var mı? Yok!

Muratşahlılar tavuğa göstermedikleri götlerini horoza gösterirler. Gerçi Mürsellililer de öyledir ya neyse...

Muratşah maddesini yazan arkadaşın bir avuç biberi var, her şeyden haberi var. Yazmış da yazmış. Ama çoğu uydurma, yalan. O arkadaş, köylünün konuşma biçimiyle dalga geçeceğine, kendi köyünün geçmişine bakmalıydı. Cümle âlem bilir onların askere gitmemek için eşkıya olduklarını... Muratşahlı eşkıyalar, bir tarihte, tam da harman zamanı bir köye giriyorlar. Yiyecek istiyorlar köylüden. O arada biri gizliden gidip jandarmaya haber veriyor. Jandarmanın geldiğini haber alan Muratşahlı Beyti bir merdivenin altına saklanıyor, diğer eşkıyalar kaçıyor. Jandarma gittikten sonra Beyti silahını çekip ev sahibinden altınlarım istiyor. Altınlar buğday ambarındaymış. Zavallı adam, can korkusuyla altınların yerini göstermiş, Beyti de bir heybeye doldurup yola düşmüş. Her zaman saklandıkları korulukta arkadaşlarıyla buluşmuş. Arkadaşları heybenin içindekilerden şüphelenmişler ama, bu heybeye dokunanı Allah kitap dinlemem vururum, diye tehdit etmiş. Sonra da bir yolunu bulup Muratşah'a, evine dönmüş. Beyti iki evliymiş, iki ayrı evi varmış. Karılarını da korkutmuş, beni takip edeni yakarım demiş. Ara ara ortadan kaybolurmuş, kimseye de hesap vermezmiş tabii. Derken bu Beyti denilen eşkıya yatağa düşmüş. Ölüm döşeğindeyken, köylü de başına toplanmış, bir diyeceğin var mı diye sormuşlar. Son nefesini vermek üzereymiş. Siz çıkın, de-

miş köylüye; oğullarıma bir diyeceğim var. Çıkmamış köylü. Sırrını açıklayamadan ölmüş. Oğulları da evleri paylaşmışlar. Eski ev küçük oğlana düşmüş, o da evi yıkıp az ilerisine yeni bir ev yapmış. Eski evin yerini de tarlaya katmak için sürerken saban bir taşa takılmış. Taşı kaldırınca altından dört tarafı taşlarla örülü bir kuyu, kuyunun dibinde de bir teneke dolusu altın çıkmış. Küçük oğlan altını almış almasına da kuyuyu kapatmayı unutmuş. Unutunca da herkes bunun altınları bulduğunu anlamış. Ama bu inkâr etmiş tabii. Kimseye bir şey söylemediği gibi altınları da ortaya çıkarmamış, bir tane bile bozdurup harcamamış. Borç harç eski bir kamyon alıp nakliyeciliğe başlamıştı, geçenlerde bir kaza geçirdi ve o da öldü. Çocukları altınların yerini bilmiyor.

www.guzelkoylerimizansiklopedisi.com adlı sitedeki Muratşah maddesi pek çok yanlış bilgi ve eksikliklerle doludur. Her şeyden önce söz konusu köy, orada yansıtıldığı gibi manevi değerlerine bağlı bir köy olmaktan son derece uzaktır. Sayın yazarın öve öve bitiremediği, neredeyse bütün seçimleri kazanan muhtarları ve Muratşah Köyü milletin ağzında sakız olmuştur, bunu onlar da bilmektedir aslında. O çok sevdikleri muhtarları, bir önceki seçimde, "Bu köyde benim yattığım karılar bana oy verse yeter," demiş ve seçimi kazanmıştır. Muratşahlılar bu ayıpla yaşamaya mahkûmdur artık. O çok övündükleri tarihlerine bunu da yazsınlar da görelim.

Bir diğer nokta ise, Muratşah Köyü maddesinde adı geçen ve maddeye katkılarından dolayı kendisine teşekkür edilen yazar Ethem Baran'ın iddia edildiği gibi Muratşahlı olmadığı, tam tersi Dargınlı olduğu gerçeğidir.

Muratşahlıların sahip çıkmaya çalıştıkları ama aslında Dargın'a daha yakın olan ve bir anlamda Dargınlı çocukların oyun yeri sayılan Herpenes Harabeleri'nde, taşların arasında sessizce dolaşan, oyunlara katılmayıp oturduğu taşın

üzerinde uzaklara bakarak hayaller kuran ve orada yaşamış insanlar için farklı hayatlar uydururken neredeyse her taştan bir hikâye çıkaran çocuğun, bizim Ethem olduğunu bütün Dargın köylüleri bilmektedir. Öykülerinde, adını vermeden bu köyü anlatır aslında. Onun, bir öyküsünün kahramanı olan Minareci Memmet de Dargınlıdır.

Herpenes ahalisinin nereye kaybolduğu hep tartışılır bu topraklarda. Krallarına ne olduğu bilinmemektedir ama kralın kızlarının yaşadığı dilden dile dolanmaktadır. Öyle ki, bu dolanmalar sırasında kızların bazı evlere uğradıkları ve görenlerin aklını alıp kayıplara karıştıkları söylenir.

Ansiklopedi maddelerinin ruhsuzluğu oldubitti can sıkıcıdır.

Bir köyün serçelerini anlatmıyorsanız o köyü anlatmıyorsunuz demektir. Onların ne yiyip içtiği, aç kaldıklarında ne yaptıkları maddeyi yazanı, okuyanı ilgilendirmez belki ama o serçelerin çocukların gözlerinden süzülüp geçen ürkek pırıltıları yine de göz ardı edilmemelidir. Ansiklopedi maddesi bile yazsa, bir yazar, metnini oluşturan ana unsurların yanında, yani köyün nüfusu, geçim kaynakları, tarihi, coğrafyası, bilmem nesi gibi konuların yanında, koca dünyanın yükünü sırtlamışçasına oradan oraya sıçrayan ve hayatın bütün canlılığını o küçücük gövdesine sığdıran serçenin bir türlü saklayamadığı cıvıltı rengine bürünmüş ürkekliğini duymak zorundadır. Bunu ancak o köyü çok severseniz duyarsınız. Yazan kişi, yazdığı şeyin gerçeğini değil, aklındaki, hayalindeki yansımasını görür ve onu gerçeğe çevirir. O yüzden gerçekte gördüklerini değil, içinde gördüklerini yazar. Böylece küçücük bir serçe kocaman bir köy için önemli hâle gelir.

Bu köyde en çok ölülerin kapısı çalınır; onlarla sohbete oturulur, onlardan akıl alınır. Herkes kendi ölüsünü över. Ölüler yarıştırılır.

Köy ve köylü hep bekler. Bir gün her şeyin değişeceği, kaderin yüzlerine güleceği, köyün gerçek bir köy olacağı günü bekler.

Düşünmeden işemeye oturan çömele çömele taş arar. Muratşah maddesini yazan arkadaş daha çok taş arar gibi geliyor bana.

Ben kim miyim?

Gidin o arkadaşa sorun; o beni iyi tanır.

Padişah Görmüş Köy

Köy dediğin köylüye benzer. Köylü de kendine. Birbirine benzeyen her şey gibi benzerinde yok olur.

Malûm, köylü kitabın ortasından konuşur; bu yüzden hep bir hikâyenin ortasında kalır. Bir hikâyenin ortasındaysanız, ortada hikâye yoktur elbette. Mürselli Köyü de iki köyün ve onların hikâyesinin ortasında kaldığı için kendi hikâyesinin peşine düşmüştür, istemeden de olsa...

Unutkanlık Muratşah'ın değil, asıl bu köyün en büyük özelliğidir. Bir önceki ilkbaharı, kışı, yağmuru, çamuru, hepsini hemen unutur bu köy. Çünkü yaşamanın yolunun unutmaktan geçtiğini çoktan öğrenmiştir. Köylünün tek bildiği ise kendi sessizliğinden korktuğu için konuşmaktır. (Muratşah'ın aksine Mürselli'de yapraklar konuşmaz, fısıldaşırlar.)

Kendini Dargın Köyü'nün ağası gibi gören Zülfikâr Ağa'nın yaptıkları, fısıldayan her yaprağın arkasından, üzerine basılan her dalın çıtırtısından, köşelere saklanmış karanlığın tedirgin uykusundan sessizce alınıp bugün olmuş gibi yeniden yeniden anlatılır civar köyler arasında.

Bir gün bir kadını bir adamla ahırda yakalayan bu Zül-

fikâr Ağa değil midir? İkisini de öldürüp küllüğe gömen... Kadınla da adamla da görünürde bir bağlantısı yoktur. Ama adam kendini köyün ve tabii başka şeylerin sahibi gibi görüyor ya... Köylü kayıpların peşine düşmüşken, Zülfikâr Ağa küllüğün derdinde. Neredeyse her ânını orada veya yakınlarında geçiriyor. Ne var ki, köpekler küllüğü eşeleyip cesetleri çıkarıyor. Bu da önüne gelen her şeye ve herkese küfürler savurarak cesetleri götürüp köyün uzağına, dereye atıyor. Herifin şerrinden çıt çıkarmaya korkan köylü, cesetleri mezarlığa defnediyor. Zülfikâr Ağa durur mu? Mezarların başına birer direk dikiyor; ölüleri çıkarıp mezardan, bu direklere asıyor. İbret olsun diyeymiş. Zülfikâr Ağa'ya hak verenler bile olmuş Dargın'da.

İşte Dargınlılar böyle korkak, böyle gölgesizdirler. Patlıcanı ilk gördüklerinde bomba sanmıştır bunlar.

Mürselli ise ne Muratşah'a, ne de Dargın'a benzer. Bu köyün adamı, bir köyü eşeğe bindirir, üstüne de kendi biner. Bu böyle bilinmeli...

Bir kere, padişah gören adam vardır Mürselli'de. Kaç köye nasip olmuştur böyle bir şeref?

Muttalip emmi köyün, hatta civarın padişah gören tek adamıdır. Köyün adamı padişahın adını anmaya korkarken o, padişahı görme şerefine nail olmuş ender insanlardandır. Muttalip emmi Yıldız Sarayı'nın merasim alayında askerliğini yaparken görmüştür devrin padişahını. Büyüklerimizin bize anlattığına göre, Muttalip emmi, padişahı, sarayın bahçesinde, tahta çitle ayrılmış bir bölmeden görmüştür ilkin. Sabah yürüyüşüne çıkmış padişahı görür görmez neye uğradığını şaşırmışmış. "Cinci bir adama benziyordu; kara kuru, sakallı, bizim gibi bir adamdı," diye anlatırmış.

Mürselli'nin coğrafyası bile diğer köylerden farklıdır. En başta gelen ağacı, iğdedir. Bir köyün aklını başından alıp götüren iğde kokusu yedi köye yeter de artar bile.

Belki de bu yüzden köy, çocuklar için uzun mu uzun, bitmeyen bir oyundur. Leylekler bile geçerken durup köye, köy de durup leyleklere bakar. Leylek gider, kanatlarının gölgesini geride bırakır; köy ise çoktan o gölgeden kanatlara binip dağlar, yollar aşmıştır. İşte bu leylekler en çok çocukların üstünden geçerken duruverir; gelsinler de biniversinler, binsinler de oyunlarını hayallerinde sürdürsünler diye.

Köyü de kendi hâline bırakmamak lazım tabii. Yoksa geceleri yerinde duramaz, köy köy gezmeye çıkar. Bazen köylere sığamayıp ilçeye, ile, hatta büyük şehirlere gittiği olur. Gidip zengin bir muhitte, güzel bir apartmana kapıcı durur; gidip inşaatlarda amelelik ya da ustalık bulur; garsonluk, otobüs muavinliği, ne varsa ondan sorulur.

Elbette sadece bunlar çıkmaz köyden. Sözün ve sesin görünmezini de bize gösteren çok maharetli halk ozanlarımız vardır. Bu topraklar toprak olduğunu onlar sayesinde bir kez daha öğrenir.

Bu ansiklopedide Muratşah ve Dargın köyleri okuru yanıltma konusunda adeta birbirleriyle yarış hâlindedirler. Sözgelimi, Herpenes Harabeleri dedikleri yer esasında ansiklopedik bilgiden ibarettir. Birtakım sur kalıntıları, orada burada irili ufaklı taşlar ve bir höyükten başka ortada bir şey yoktur. Beylerle ilgili bilgiler de gerçeği yansıtmamaktadır. Bu köyün kurucusu Mürsel Bey'in, diğer köylerin kurucuları Mehmet ve Murat Bey ile kardeş oldukları iddiası tarihsel gerçeklerle uyuşmamaktadır. Mürsel Bey'in kardeşlerine ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmadığı gibi, köyün kurucusu olduğu da tartışmalıdır.

Muratşahlı bir adamın eşkıya iken bir heybe dolusu altını gasp ettiği, sonra götürüp köyünde, kazdığı bir kuyuda teneke içinde sakladığı, öldükten sonra oğlunun bulduğu ama ortaya çıkaramadığı gibi hikâyeler bu coğrafyanın gerçekleriyle bağdaşmamaktadır. Sekiz on koyun, birkaç inek ve ve-

rimsiz, kıraç tarlalardan aldıkları ürünlerle kışı zor atlatan yöre insanının hepsini bir araya toplasanız bir teneke altını biriktiremeyeceği gerçeği her nedense göz ardı edilmektedir.

Bir diğer konu, değerli yazarımız Ethem Baran'ın söz konusu köylerle olan bağıdır. Bu bilgi de baştan sona yanlıştır. Sevgili yazarımızın Mürsellili olduğu bilinen bir gerçektir. Mürselli'nin adını vermemiştir öykülerinde ama köy diye anlattığı yer burasıdır. Adlarını değiştirerek bu köyün insanlarından bazılarını öykü kişisine dönüştürmüştür. Evlenme vaadiyle dolandırılan Kadir Efendi'nin Mürsellili olduğunu kim inkâr edebilir? Adı geçen köylerdeki okuryazar kişilerin yazarımızın tek kitabını dahi okumadıkları hâlde kulaktan dolma bilgilerle bu ansiklopedinin okurlarını yanılttıkları apaçık ortadadır.

Beni sorarsanız, kendi halinde okuyup yazmaya çalışan biriyim.

Köyü sorarsanız, köy işte...

Zorunlu açıklama

www.guzelkoylerimizansiklopedisi.com adlı sitede, kendi köylerini anlatma yarışına giren üç değerli ansiklopedi yazarının benim adımı kullanarak yaptıkları tartışmayı anlamakta güçlük çektiğimi belirtmek zorundayım.

Adlarını dahi işitmediğim ve gerçeklikleri konusunda ciddi kaygı duyduğum köylerle adımın yan yana getirilmesi son derece düşündürücüdür.

Bazı okurlarımın internet yoluyla gönderdiği metinleri okuduğum ve kendimce, haddim olmayarak bazı değerlendirmelerde bulunduğum (eleştirdiklerim ne yazık ki bir daha selam vermiyor) doğrudur ama bir tesadüf sonucu haberdar olduğum bu ansiklopedideki maddelerle uzaktan yakından herhangi bir ilgim bulunmamaktadır.

Birbirlerini tanıdıkları belli olan ama aralarındaki ilişki hakkında herhangi bir bilgi sızdırmayan bu kişilerin amacını ben de merak etmekteyim.

Benim köylerle olan ilişkim uzak bir çocukluk anısı olmaktan öte gitmemektedir. Dedem sağken sıkça gittiğimiz köye ilişkin anılar ve görüntüler zihnimden silineli çok zaman oldu. Adı Muratşah, Dargın veya Mürselli olmayan köyümüzde, sekiz on yaşlarındayken, kuşların yuvalarını bozup yumurtalarını çalan çocuklarla ettiğim kavgalar; akraba kadınların seveceğimi düşünerek ikram ettiği kayısı ya da erik kuruları; köyü oradan alıp oraya götüren, tarlalardan harman yerlerine, bahçelerden dere boylarına gezdirirken gökyüzünü de oyalayan güvercinlere dalıp gittiğim saatler; akşamları köy odasında, bir roman kahramanı gibi oturup herkesi ağzına baktıran adamın anlattığı ve çoğu şehirde geçen hikâyeler; dedem, ninem ve adlarını bile unuttuğum o akrabalar bir saman sarısında silinip gitmişken, adımın bir köy ansiklopedisinde kullanılması yakışık almamaktadır.

Okurlarımın beni anlayacağı temennisiyle...

Ethem Baran

Köy dediğin köylüye benzer. Köylü de kendine. Birbirine benzeyen her şey gibi benzerinde yok olur. Malûm, köylü kitabın ortasından konuşur; bu yüzden hep bir hikâyenin ortasında kalır. Bir hikâyenin ortasındaysanız, ortada hikâye yoktur elbette. Mürselli Köyü de iki köyün ve onların hikâyesinin ortasında kaldığı için kendi hikâyesinin peşine düşmüştür, istemeden de olsa...

Tarla taşlı, köy hışırtılı, uykusu tatlı, yorganı bitli... Arabaşı çorbası, Hz. Ali'nin çift başlı kılıcı, yaylıma çıkan keklikler, günahlarımızın annesine yazılan şiirler, Heykel'in ora, Posta Caddesi, Bentderesi ve Terbiyesiz Üsüyün, Bitpazarı'nın tozlu kalabalığı, Saimekadın konduları... "Ciğerim" diye lafa giren Şükrü Ağbi söyler misin kim okur *Çalıkuşu*'nu?

Ethem Baran, hayat durma noktasına geldiğinde kasabayı, rüzgârlı hayalleri, masalsı fısıltıları, büyük şehrin kenarlarını anlatıyor.

Zira, elle tutulur bir tenhalığın hikâyeleri. Ağır ağır konuşan köyler ve sokaklarla ilgili. Kederli ıssızlıklar.

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-1758-7
9 789750 517587